

Darīsim KOPĀ!

NAUDA GAIDA SAŅĒMĒJUS

6. lpp.

Rīgas pašvaldība piedāvā finansējumu dzīvokļa
pielāgošanai invalīda vajadzībām

„IEDZĪVOJAS UZ VISAS MĀJAS RĒKINA!”

9. lpp.

Esat pārliecināts, ka kaimiņš zog ūdeni?
Izstāstām, kā atmaksot šādu mājas iedzīvotāju

№2 (186), februāris 2024

www.kopaa.lv

Svarīgākais par māju apsaimniekošanu un komunālajiem pakalpojumiem

„SAREŽĢĪTĀKAIS IR PĀRLIECINĀT KAIMIŅUS!”

2.–3. lpp.

Mājas Rīgā,
Krustpils ielā 75/4
renovācijas pieredze:
ietaupījums par apkuri
ļauj bez grūtībām
atmaksāt aizdevumu

4.–5. lpp.

LAIKS MAKSĀT

Viss par nekustamā īpašuma nodokli 2024. gadā!
Kur vērsties, ja neesat saņēmuši atvieglojumus?
Kā pagarināt samaksas termiņu?
Kāda būs soda nauda?
Kā rīkoties, ja nodoklis palielinājies 15 reizes?

„SAREŽĢĪTĀKAIS IR PĀRLIECINĀT KAIMIŅUS!”

Mājas Krustpils ielā 75/4, Rīgā, iedzīvotāju renovācijas pieredze: maksājumu samazināšanās par apkuri dod iespēju bez grūtībām atmaksāt aizdevumu

Marina MATROŅINA

Latvijā ir aptuveni 30 000 daudzdzīvokļu māju, no kurām lielākajai daļai nepieciešama atjaunošana. Kopš 2009. gada valstī darbojas renovācijas darbu atbalsta programmas, kuru ietvaros aktīvi iedzīvotāji var saņemt vērā ņemamu finansiālu palīdzību. Mājas Krustpils ielā 75/4 iedzīvotāji šo iespēju izmantoja 2023. gadā, kad īstenoja kompleksu sava īpašuma remontu un siltināšanu. Ko iedzīvotāji par to saka šodien?

2023. gada sākumā Latvijā no daudzdzīvokļu dzīvojamā fonda bija nosiltinātas tikai 1500 jeb 5% māju. Iedzīvotāji, kuri nolēma darbu sākt pirmie, vēl 2009. gadā, drīzumā jau būs atmaksājuši šim mērķim saņemto bankas aizdevumu. Visu šo laiku viņi bauda energoefektīvas mājas priekšrocības un ietaupa tūkstošiem eiro par apkures izmaksām.

Mājas Krustpils ielā 75/4 kompleksais remonts notika tikai 2023. gadā, bet mājas vecākā Jelena Nečajeva stāsta, ka iedzīvotāji ir apmierināti ar darbu un tā rezultātu.

Mājai jau ilgu laiku bija nepieciešams remonts

Jelena Nečajeva ir dzīvokļu īpašnieku biedrības Dzīvokļu Krustpils 75/4 priekšsēdētāja. Šī biedrība apvieno mājas 12 dzīvokļu īpašniekus. Tā kā māja ir būvēta 1961. gadā, tā jau sen bija jāatjauno.

– Uz šo māju pārcēlos pirms septiņiem gadiem un uzreiz sapratu, ka neviens par to nerūpējas. Tolaik māju apsaimniekoja kooperatīvs, atceras Jelena. Situāciju vēroju apmēram gadu,

bet, kad sapratu, ka neviens šeit neko negrib, nolēmu lietas ņemt savās rokās.

Aktīvie mājas iedzīvotāji sāka ar to, ka nomainīja apsaimniekošanas uzņēmumu. Balstoties uz atsauksmēm un pozitīvām publikācijām, 2019. gadā izvēlējāmies uzņēmumu *Rīgas namu apsaimniekotājs*, kas jau tolaik saviem klientiem palīdzēja piedalīties māju līdzfinansēšanas programmās.

– Atceros, kā ieradāmies uz sarunu jaunajā apsaimniekošanas uzņēmumā un mūs uzreiz iepazīstināja ar aprēķiniem un tāmēm. Saruna izvērtās saprātīga, pie kā nebijām pieraduši, kontaktējoties ar iepriekšējo apsaimniekotāju, kur ar darbiniekiem sarunāties nebija iespējams. Uzreiz teikšu, ka piecu gadu sadarbības laikā *Rīgas namu apsaimniekotājs* šo oriģinālo pieeju ir saglabājis. Vienmēr varam pieprasīt informāciju, precizējumus, tikties ar jebkuras nodaļas vadītājiem un ātri atrisināt mūsu mājai svarīgus jautājumus – stāsta Jelena.

Uzreiz lēmām, ka renovācija būs!

Noslēdzot līgumu ar uzņēmumu *Rīgas namu apsaimniekotājs*, iedzīvotāji

Mājas pārstāve Jelena Nečajeva parāda, kā izskatās kāpņu telpa pēc remonta

jau bija izlēmuši, ka centīsies panākt visaptverošu mājas remontu. Sagatavošana ilga aptuveni četrus gadus, tikmēr mājā paralēli tika veikti nelieli remontdarbi un uzlabojumi.

– Energoauditors aprēķināja, ka pēc siltināšanas mājas siltumenerģijas patēriņš samazināsies vairāk nekā uz pusi. Vai tas bija pietiekams arguments, lai jūsu balsotu par?

– Visvairāk pūļu prasīja pārrunas ar kaimiņiem. Daži pēdējā brīdī pārdomāja, dažiem bija vienalga. Tomēr izšķirošajā balsojumā par dalību renovācijas projektā deviņi dzīvokļu īpašnieki bija par, un tikai divi ar pārliecību balsoja pret. Viens kaimiņš diskusijās un balsojumā vienkārši nepiedalījās.

Tagad mājai Krustpils ielā 75/4 ir nosiltināta fasāde un nomainīts jumts. Iedzīvotāji stāsta, ka siltumzudums šobrīd ir ieregulēts uz minimālo režīmu, bet telpās joprojām ir silti. Turklāt rēķini apkures laikā ir daudz mazāki nekā kaimiņiem tāda paša tipa mājās.

– Ne viss iecerētais tika realizēts, – atzīst mūsu sarunbiedre. – Piemēram, sapņojām par kārtīgu kāpņu telpas remontu, taču naudas pietika tikai sienu un griestu pārkrāsošanai.

– Kas atgadījās?

– Remonta laikā atklājās neparedzēti defekti, kuru novēršanai nācās pārvirzīt līdzekļus. Piemēram, noņemot jumta segumu, izrādījās, ka ir jāizjauc visa jumta konstrukcija līdz pat ķieģeļiem. To nācās vispirms salabot, un tikai pēc tam varēja siltināt jumtu. Esam pateicīgi būvniekiem, kuri atrada šīs prob-

lēmas risinājumu un veica visus darbus budžeta ietvaros.

„Ar jautājumiem nāk kaimiņi no visa rajona...”

– Vai tagad pie jums nāk kaimiņu māju iedzīvotāji, lai paskatītos, kā esat tikuši galā ar mājas remontu?

– Tepat netālu atrodas 17 vienādas trīsstāvu mājas, varētu teikt, ka tas ir tāds kā neliels ciematiņš. Tad, lūk, kaimiņi nāk ne tikai no kaimiņmājām, bet arī no Ķengaraga. No sarunām noprotams, ka daudzi vēlētos renovēt savas mājas, tomēr baidās no papildu izmaksām (šāda apmēra remonts saistīts ar nepieciešamību ņemt aizņēmumu, jo *Altum* programma sedz tikai līdz 50% no darbu izmaksām – red. piezīme).

– Vai no šīm papildu izmaksām tiešām ir jābaidās?

– Nē, mūsu pieredze liecina, ka pēc remonta un mājas siltināšanas maksa par apkuri samazinās, kompensējot iedzīvotājiem papildu izdevumus par kredīta atmaksu.

– Ko tagad saka tie mājas iedzīvotāji, kuri sākotnēji iebilda pret renovāciju?

– Viens kaimiņš dzīvokli uzreiz izlika pārdošanā par augstu cenu. Tas apstiprina apgalvojumu, ka renovēts īpašums palielina arī katra dzīvokļa vērtību. Bet otrs kaimiņš tiešām ir mainījis savu viedokli. Viņa dzīvoklis atrodas trešajā stāvā, un pirms remonta tajā pa gais-

vadu iekļuva sniegs. Tagad, kad viss saremontēts, problēma novērsta, un kaimiņš ir priecīgs.

– Ko jūs ieteiktu māju vecākajiem, kuri nezina, kā organizēt siltināšanas darbus?

– Svarīgi, lai mājas pārstāvis uzraudzītu projektēšanas procesu un panāktu, lai projektētājs pirms darbu uzsākšanas ne tikai no ārpusē apskatītu māju, bet arī to rūpīgi izpētītu. Tas ir svarīgi, lai vēlāk nebūtu jātērē laiks, veicot papildinājumus un izmaiņas projektā.

Svarīga ir arī naudas plūsmas kontrole. Mūsu sadarbība ar uzņēmumu *Rīgas namu apsaimniekotājs* šajā aspektā risinājās ļoti labi. Bez mana paraksta būvnieki nesaņēma ne centa, un, ja pirms naudas pārskaitīšanas prasīju, lai apsaimniekotājs man kaut ko paskaidro, uzreiz saņēmu nepieciešamo informāciju.

Grūtību netrūka

Darbus Krustpils ielas 75/4 namā komentē uzņēmuma *Rīgas namu apsaimniekotājs* attīstības direktors Aleksandrs Sakovskis.

– Darbu organizēšana šajā objektā aizņēma aptuveni četrus gadus, – atzīst eksperts. – Visas septiņas *Rīgas namu apsaimniekotāja* pārziņā esošās mājas, kuru atjaunošanas remontdarbus pabeidzām 2023. gadā, izgāja vienādu darbu ciklu.

– Sagatavošanās siltināšanai – tas ir darbietilpīgs process, uzskata Aleksandrs Sakovskis. Aktuālajā *Altum*

Māja pirms renovācijas

programmā 2022.–2026. gadam daudzu birokrātisko jautājumu risināšanas iespējas ir vienkāršotas, ļaujot iedzīvotājiem ātrāk saņemt projekta apstiprinājumu un valdības atbalstu. Savukārt 2016.–2023. gada programma, kuras ietvaros Rīgas namu apsaimniekotājs organizēja septiņu māju remontdarbus, bija sarežģītāka.

– Piemēram, pašā pirmajā dzīvokļu īpašnieku sapulcē, kurā viņiem bija jāapliecināta vēlme piedalīties mājas remonta un siltināšanas procesā, vienkārša balsu vairākuma vietā bija vajadzīga 2/3 īpašnieku piekrišana, – skaidro Aleksandrs Sakovskis.

Daudz laika prasīja iedzīvotāju organizēšana, tikšanos rīkošana, atbilstu uz jautājumiem sagatavošana... Bet arī tas nebija tik grūti kā tālākais process, atzīst mūsu sarunbiedrs:

– Tālāk pasūtījām mājas tehnisko dokumentāciju, tajā skaitā projektu, kura izstrāde aizņem apmēram gadu.

Turiet roku uz pulsa

– Pastāv uzskats, ka projektu saskaņošana arī ir sarežģīts process.

– Tas ir tiesa. Kad projekts bija gatavs, tas kopā ar pārējiem dokumentiem bija jāsaņem *Altum*. Atzinīgi vērtējam to, ka *Altum* darbinieki ļoti rūpīgi līdz pēdējai niansei pārbaudīja visus dokumentus, īpašu uzmanību pievēršot tam, vai projekts atbilst energoaudita slēdzienam.

– Vai projektā bija atļauts veikt izmaiņas, neriskējot zaudēt *Altum* atbalstu?

– Jā, tas bija ne tikai atļauts, bet reizēm arī nepieciešams. Mūsu praksē nav neviena mājas projekta, kurā nebūtu jāveic trīs vai četras korekcijas, lai pēc iespējas skaidrāk plānotu turpmākos siltināšanas darbus.

Tad sākās Covid pandēmija, kad kļuva grūtāk apmeklēt iestādes un rīkot dzīvokļu īpašnieku kopas.

– Kādas grūtības jūs kā projekta vadītājus gaidīja pēc tam, kad *Altum* bija apstiprināta visa mājas tehniskā dokumentācija?

– Tam sekoja sarežģīta iepirkuma procedūra. Iepriekšējā *Altum* programmā bija ļoti stingri būvnieku izvēles nosacījumi. Turklāt tikai pēc pirkuma pabeigšanas mums radās iespēja aprēķināt precīzas renovācijas izmaksas

vecākā roku no mājas pulsa nenoņem – viņai vienmēr bija savs stingrs viedoklis, ko viņa arī prata aizstāvēt.

Kādi ir plāni 2024. gadam?

– Vai Rīgas namu apsaimniekotājs plāno turpināt māju renovācijas darbus 2024. gadā?

Šobrīd mēs atrodamies posmā, kad iedzīvotāji intensīvi apsver *Altum* līdzfinansējuma izmantošanas iespējas. Ir sācies jauns plānošanas periods, un programma ir piedzīvojusi lielas izmaiņas. Ir mājas, kuru iedzīvotāji jau izteikuši vēlmi saņemt atbalstu siltināšanai un pasūtījuši projektus. Divām vai trim mājām varētu sākt projektēšanu jau šogad.

– Kas iedzīvotājiem jāņem vērā, piesakoties uz līdzfinansējumu no 2024. gada?

– Ja iepriekš valsts, ko pārstāv finanšu institūcija *Altum*, dzīvokļu īpašniekiem uzreiz piešķīra neatmaksājamu grantu līdz 50% apmērā no darbu izmaksām, un pašiem iedzīvotājiem bija jāatrod līdzekļi atlikušo 50% finansēšanai, tagad viss ir citādi. Dzīvokļu īpašniekiem tiks piešķirts nosacīts grants tikai pēc darbu pabeigšanas. Taču sākumā viņiem būs jāņem aizdevums par visu darbu izmaksu summu. Turklāt valsts atbalsta maksimālais apmērs ir samazinājies no 50% līdz 49% no visām izmaksām, un tagad šajā summā netiek iekļauts PVN.

Bet pārveidotā renovācijas atbalsta programma iedzīvotājiem joprojām ir ļoti izdevīga, jo ļauj saņemt simtiem tūkstošu eiro mājas siltināšanai, labiekārtošanai un nostiprināšanai. [K]

GALVENIE SKAITĻI

Adrese:	Krustpils ielā 75/4, Rīgā
Būvniecības gads:	1961
Mājas tips:	trīsstāvu ķieģeļu māja
Stāvu skaits:	3
Mājas platība:	538,56 m ²
Īpašumu skaits:	12
Renovācijas gads:	2023

KOMPLEKSĀS ATJAUNOŠANAS LAIKĀ PAVEIKTIE DARBI

- fasādes siltināšana;
- bēniņu pārseguma siltināšana;
- pagraba pārseguma siltināšana;
- pamatu siltināšana;
- jumta seguma atjaunošana;
- skursteņu restaurācija.

RENOVĀCIJAS IZMAKSAS:

Kopējās izmaksas ietverot PVN	373 141,99 EUR
<i>Altum</i> grants:	173 903,47 EUR
Aizdevums:	199 238,52 EUR
Aizdevuma termiņš:	15 lēt
Vidējais iedzīvotāju ikmēneša maksājums kredīta atmaksai:	2,73 EUR/m ²

Siltumenerģijas patēriņš pirms renovācijas (kWh/m ² gadā):	183,10
Siltumenerģijas patēriņš pēc renovācijas (kWh/m ² gadā):	85,01
Siltumenerģijas ietaupījums:	53,6%

Renovācijas darbu veicējs:	PS P un S būvniecība
Projekta vadītājs:	Rīgas namu apsaimniekotājs

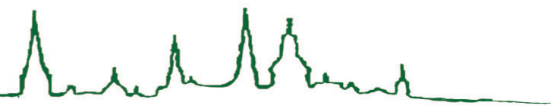

Akciju sabiedrība

RĪGAS NAMU APSAIMNIEKOTĀJS

Pārvaldām un apsaimniekojam dzīvojamās mājas!

Gaidīti visi, kuri vēlas saņemt izdevīgus piedāvājumus un tarifus!

Rīga, Gogoļa 5, tālrunis 67893079, info@rna.lv

Vācijas ražotāja apkures radiatori

“KERMI”

25% atlaide no veikala cenas!

Projektēšana, piegāde, montāža, garantija

SIA SANREMS

Ūdens skaitītāju Siltumskaitītāju
Pārbaude – Noma – Uzstādīšana
Ūdens skaitītāju rādījumu starpības izlīdzināšana

Tālr. 67612523, 67627695, 26327967
Kandavas iela 41a, Rīga

AVĪZI BEZ MAKSAS VAR SAŅEMT:

- **Veselības centrā 4**, Krišjāņa Barona ielā 117
- **Bolderājas poliklīnikā**, Kapteiņu ielā 7
- **Rīgas domes Labklājības departamentā**, Baznīcas ielā 19/23
- **Rīgas Sociālā dienesta**
 - Teritoriālajā centrā **Avoti**, Avotu ielā 31, k-2
 - Teritoriālajā centrā **Bolderāja**, Mežrozīšu ielā 43
 - Teritoriālajā centrā **Vidzeme**, Vidrižu ielā 3, Brīvības gatvē 266
 - Teritoriālajā centrā **Purvciems**, Ieriķu ielā 2b
 - Teritoriālajā centrā **Ļavnieki**, Salnas ielā 2
 - Teritoriālajā centrā **Āgenskalns**, Ed. Smiļģa ielā 46, Ziepju ielā 13
 - Teritoriālajā centrā **Dzirciems**, Baldones ielā 2
 - Teritoriālajā centrā **Ziemeļi**, Hanzas ielā 7
 - Kultūras centrā **Imanta**, Anniņmuižas bulvārī 29
 - Kultūras centrā **Iļģuciems**, Lidoņu ielā 27, k-2
- **Rīgas namu apsaimniekotāja filiālēs**
 - Gogoļa ielā 5, Rīgā
 - Daugavas ielā 1, Salaspilī
- **Rīgas namu pārvaldnieka iecirkņos un nodaļās**
- Jūrmalā, Skolas ielā 50, Jūrmalas apsaimniekotāju asociācijas birojā
- Jūrmalā, Raiņa ielā 110, aptiekā
- Jūrmalā, Nometņu ielā 10, aptiekā

Nākamo „Darīsim Kopā!” numuru gaidiet 21. martā

Darīsim KOPĀ!

Avīze „Darīsim Kopā!”

Izdevējs:

SIA „EGO projekts”

Reģistrācijas numurs: 000703294

Tālrunis: 29172377

http://www.kopaa.lv

E-pasts: info@kopaa.lv

Rīga, Gogoļa iela 5, LV-1011

Iznāk sadarbībā ar Rīgas

apsaimniekotāju asociāciju

Iespiests: SIA „Poligrāfijas grupa

Mūkusalā”

Tirāža: 20 000

„BŪTU VAJADZĪGS RADIKĀLS RISINĀJUMS!”

Dzīvokļa īpašnieku zemes lietošanas maksas pieaugums atsevišķos gadījumos būs milzīgs, ziņo Tieslietu ministrija un piedāvā likuma grozījumus

A. ŠEVČENKO

Saeimā sākušās jaunas diskusijas par zemes lietošanas maksu gadījumos, kad daudzdzīvokļu māja atrodas uz zemes, kas pieder nevis dzīvokļu īpašniekiem, bet trešajai personai. Atgādināsim, ka 2023. gadā Satversmes tiesa par *Satversmei* neatbilstīgu atzina maksu 4% apmērā no zemes kadastrālās vērtības. Līdz 2024. gada 1. jūlijam Saeimas deputātiem jāapstiprina jauni maksājumu griesti pretējā gadījumā dzīvokļu un zemes īpašnieku attiecībās iestāsies haoss. Taču pirmais Tieslietu ministrijas izstrādātais priekšlikums Saeimas Juridiskajā komisijā netika apstiprināts.

Tiesības un pienākumi

Latvijā pastāv vispārīgs princips, ka uz zemes uzcelta un cieši ar to savienota ēka tiek uzskatīta par zemes daļu, proti, zeme un ēka ir viens nekustamā īpašuma objekts. Tomēr vēsturisku apstākļu dēļ šim principam ir arī izņēmums – piespiedu dalītais īpašums.

Tas pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas izveidojās zemes reformas un valsts un pašvaldību īpašumu privatizācijas gaitā, kad īpašuma tiesības uz agrāk piederējušo zemi tās vēsturiskajās robežās atjaunoja tās bijušajiem īpašniekiem vai to mantiniekiem, taču uz šīs zemes pirms Latvijas neatkarības atjaunošanas bija uzceltas citai personai piederošas ēkas (būves).

Pašreiz starp šādu zemju un būvju īpašniekiem līdz būves apvienošanai vienā īpašumā ar zemi pastāv zemes likumiskās lietošanas tiesiskās attiecības, kas regulētas likumā „Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937. gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un piemērošanas kārtību” (turpmāk – Civillikuma spēkā stāšanās likums).

Zemes likumiskā lietošana nozīmē, ka būves īpašniekam uz likuma pamata ir tiesības lietot zemi, ciktāl tā nepieciešama būves īpašuma tiesību īstenošanai. Savukārt zemes īpašniekam ir likumā noteikts pienākums maksāt lietošanas maksu par zemes lietošanas tiesībām.

Šodien, ja būves īpašnieks un zemes īpašnieks nav rakstiski vienojušies citādi, likumiskās lietošanas maksas apmērs ir četri procenti no lietošanā esošās zemes kadastrālās vērtības gadā, bet ne mazāks par 50 eiro gadā.

Satversmes tiesas lēmums

Ar Satversmes tiesas 2023. gada 2. maija spriedumu lietā Nr. 2022-02-01 šāds likumiskās lietošanas maksas apmērs atzīts par tādu, kas nepilda atbildības funkciju. Satversmes tiesa uzskatīja, ka, nosakot pašreizējo lietošanas maksas apmēru, nav ņemti vērā izdevumi, kas mazina zemes

īpašnieka ienākumus no lietošanā nodotās zemes (papildu administrēšanas un tiesvedības izdevumi, ja būves īpašnieks lietošanas maksu labprātīgi nemaksā, kā arī nodokļi, kas zemes īpašniekam jāmaksā no saņemtās lietošanas maksas).

Tāpat Satversmes tiesa īpašu uzmanību pievērsa tam, ka kadastrālās vērtības bāzes noteikšanai izmanto datus par nekustamā īpašuma tirgu 2012. gadā un pašreizējās kadastrālās vērtības un zemes lietošanas maksas nesaskan ar tirgus situāciju.

Līdz ar to *Civillikuma* spēkā stāšanās likuma 38. panta otrā daļa, kas noteik likumiskās lietošanas maksas apmēru, atzīta par neatbilstīgu *Satversmes* 1. pantam un 105. panta pirmajam un trešajam teikumam un no 2024. gada 1. jūlija atzīta par spēkā neesošu. Līdz 2024. gada 1. jūlijam Saeimai vajadzētu pieņemt jaunu regulējumu, kas noteiks maksimālos zemes lietošanas maksas griestus.

Kādus grozījumus izstrādājusi Tieslietu ministrija?

Tieslietu ministrijā paskaidro, ka Satversmes tiesa nav atzinusi par *Satversmei* neatbilstīgu nedz principu, ka zemes likumiskā lietošanas maksas tiek noteikta ar likumu, nedz arī to, ka *Civillikuma spēkā stāšanās likumā* noteiktā likumiskā lietošanas maksas četru procentu apmērā uzskatāma par neatbilstīgu *Satversmei*.

Tā vietā Satversmes tiesa uzsvēra, ka valstij piespiedu dalītā īpašuma tiesisko attiecību norulēšanai ir jāizvēlas tādi līdzekļi, kas mazina zemes īpašniekam uzlikto nastu un ņem vērā izdevumus, kas mazina zemes īpašnieka ienākumus. Attiecīgi ar jaunu likumprojektu likumisko lietošanas tiesību tiesiskais regulējums tiktu pilnveidots, mazinot slogu šajās tiesiskajās attiecībās iesaistītajiem zemes īpašniekiem.

Saglabāt maksu 4% apmērā

Ar konkrēto likumprojektu Tieslietu ministrija paredzēja saglabāt jau šobrīd normatīvi noteikto zemes lietošanas maksas apmēru – četri procenti no zemes kadastrālās vērtības. Vienlaikus puses varētu vienoties par citu zemes lietošanas maksas apmēru.

Savukārt, lai mazinātu zemes īpašniekam uzlikto nastu un ņemtu vērā viņa izdevumus, tādējādi nodrošinot, ka likumiskā lietošanas maksas pilda atbildības funkciju, izstrādājams komplekss risinājums, kas vienlaikus nerada nesamērīgu slogu būves īpašniekam.

Kā disciplinēt parādniekus?

Pirmkārt, Tieslietu ministrijas ieskatā jāmazina iespējamās papildu izmaksas, kas zemes īpašniekam varētu rasties saistībā ar likumiskās lietošanas maksas saņemšanu. Šajā nolūkā ar konkrēto likumprojektu paredzēts ļaut zemes īpašniekam vienkāršot kārtībā atgūt radušos izdevumus, ja zemes lietošanas maksas nav samaksātas. Proti, lai atturētu būves īpašniekus no lietošanas maksas samaksas kavējuma, kā arī atbildinātu zemes īpašnieka iespējamās administratīvās izdevumus, kas var rasties parādu atgūšanas ārpustiesas procesā, būves īpašniekam būs jāsedz zaudējumi un bez īpaša atgādinājuma jāmaksā zemes īpašniekam radušās papildu izmaksas 17 eiro apmērā par katra maksājuma kavējumu.

17 eiro kā prezumētās parāda atgūšanas izmaksas šobrīd ir noteiktas Ministru kabineta noteikumos Nr. 61. Šajās izmaksās ietverta rakstiska paziņojuma/brīdinājuma nosūtīšana parādnieka dzīvesvietas adreses vai kontaktinformācijas noskaidrošana (piemēram, informācijas pieprasīšana no ledzīvotāju reģistra); telefoniska saziņa ar parādnieku; atkārtota paziņojuma nosūtīšana uz citām adresēm; dokumentu kopiju pieprasīšana kreditoram un nosūtīšana parādniekam; elektroniski paziņojumi; maksājumu grafiku sastādīšana un administrēšana u. tml.

Turklāt papildus konkrētajam likumprojektam tiks veikti grozījumi Civilprocesa likumā, atzīstot likumiskās lietošanas maksas samaksu par tādām saistībām, kas pieļauj piespiedu izpildi brīdināju-

ma kārtībā, tādējādi ievērojami vienkāršojot šo saistību piedziņu piespiedu kārtā.

Jāņem vērā, ka dažādu zemes likumiskās lietošanas tiesisko attiecību ietvaros arī faktiskās situācijas ir dažādas, proti, būves īpašnieks var savas saistības pildīt vai nepildīt, un šādu negodprātīgu būvju īpašnieku skaits var atšķirties u. tml. Attiecīgi arī izdevumi, kas rodas katram zemes īpašniekam, konkrētā gadījumā var būtiski atšķirties.

Tālab nav pamatoti eventuālos izdevumus, kas var rasties saistību neizpildes dēļ, iekļaut likumiskās lietošanas maksā, uzskata Tieslietu ministrijas eksperti.

Tādējādi likumiskās lietošanas maksas tiktu palielināta visiem būvju īpašniekiem neatkarīgi no tā, vai nākotnē izdevumi, kas rodas saistību neizpildes gadījumā, zemes īpašniekam faktiski radīsies vai ne. Tas nebūtu samērīgi pret būvju īpašniekiem, kas savas saistības pilda labprātīgi.

Kā nepieļaut pārāk strauju maksas pieaugumu?

Būtiski ņemt vērā, ka no 2025. gada 1. janvāra paredzētas nekustamo īpašumu kadastrālo vērtību bāzes izmaiņas. Attiecīgi atsevišķos gadījumos prognozējams likumiskās lietošanas maksas faktiskais pieaugums kadastrālās vērtības bāžu aktualizācijas rezultātā.

Jaunās kadastrālās vērtības būs pamatotas ar informāciju par nekustamo īpašumu tirgus vērtībām laika periodā no 2012. gada 1. janvāra līdz 2022. gada 1. jūlijam, nepārsniedzot 80 procentus no vidējā nekustamo īpašumu cenu līmeņa 2022. gada 1. jūlijā.

Tieslietu ministrijas ieskatā kadastrālo vērtību izmaiņas nodrošinās arī zemes likumiskās lietošanas maksas objektīvu sasaisti ar zemes kā aktīva vērtību. Tas nozīmē, ka kadastrālo vērtību izmaiņas būs dažādas un daļā gadījumu tās būtiski palielināsies, attiecīgi palielinot arī likumiskās lietošanas maksas faktiskos apmērus.

Virzoties uz nekustamo īpašumu kadastrālo vērtību aktualizāciju un attiecīgi zemes lietošanas maksas faktiskām izmaiņām, valstij ir jārūpējas par sabiedrības ilgtspēju un labklājību un jārod saudzīgi risinājumi, nepakļaujot iedzīvotājus nesamērīgam un pēkšņam maksājuma palielinājuma slogam.

Tālāb nekustamā īpašuma nodokli 2025. gadā Tieslietu ministrija paredzējusi saglabāt piesaistītu šobrīd spēkā esošajām kadastrālajām vērtībām, turklāt plānots samērīgs atbalsta mehānisms iedzīvotājiem, kuriem jāmaksā zemes likumiskās lietošanas maksa.

Piemēram, privātmājai Jūrmalā (Lielupē) šobrīd aprēķinātā zemes likumiskās lietošanas maksa gadā (no 2012. gada kadastrālās vērtības) ir 4728 eiro, bet pēc kadastrālo vērtību aktualizācijas tā būs 17906 eiro, kas ir ievērojams zemes likumiskās lietošanas maksas pieaugums.

Arī daudzdzīvokļu dzīvojamo māju gadījumā dzīvokļa īpašnieku zemes lietošanas maksas pieaugums atsevišķos gadījumos ir būtisks – Jūrmalā (Majori) no 135 eiro gadā līdz 800 eiro gadā, Jūrmalā (Lielupe) no 266 eiro līdz 1840 eiro, Rīgā (Vecrīga) no 581 eiro līdz 1280 eiro, Rīga (Vecās Ģertrūdes baznīcas apkaime) no 192 eiro līdz 400 eiro.

Minētajos piemēros zemes likumiskās lietošanas maksas apmērs privātmājas vai dzīvokļa īpašniekam pieaugs vairākkārt. Zemes likumiskās lietošanas maksas maksātāji ir arī tādi būves īpašnieki, kuriem šis maksājums ir jāveic primārās sociālās vajadzības (sava mājokļa) nodrošināšanai, kas ir papildus izdevums citiem mājsaimniecības ikdienas izdevumiem.

Proti, ja mājsaimniecībai tik straujš regulāro izdevumu pieaugums iestājas pēkšņi, tas var novest pie personas sociālā stāvokļa būtiskas pasliktināšanās vai pat nespējas segt visus mājsaimniecībai nepieciešamos izdevumus, kas savukārt var rezultēties mājokļa zaudēšanā.

Lai novērstu šādas situācijas, Tieslietu ministrijas ieskatā valstij ir no sociāli atbildīgas valsts principa izrietošs pienākums īslaicīgi iejaukties privāttiesiskajās attiecībās un paredzēt dzīvojamo ēku un nedzīvojamo ēku, kurās ir dzīvojamo telpu grupas, īpašniekiem pārejas periodu, kurā ieplānot turpmāko finansiālo rīcību. Ņemot vērā iepriekš minēto, atbilstīgi likumprojektam bija iecerēts, ka:

- no 2024. gada 1. jūlija līdz 2025. gada 1. janvārim lietošanas maksa būs tāda pati kā līdz šim, bet, lai mazinātu likumiskās lietošanas maksas samaksas kavējuma negatīvās sekas, darbosies likumprojektā noteiktā norma par atbalsta pasākumiem zemes īpašniekiem;
- no 2025. gada 1. janvāra līdz 2028. gada 31. decembrim lietošanas maksas izmaiņas variēs atkarībā no tā, vai ēkā ir dzīvojamās telpas, un no tā, kādas ir zemes kadastrālās vērtības izmaiņas konkrētajā teritorijā;
- no 2029. gada 1. janvāra zemes likumiskās lietošanas maksas apmērs arī tādās ēkās, kurās ir dzīvojamās telpas, tiek noteikts atbilstīgi aktuālajām zemes kadastrālajām vērtībām. Piedāvātajā risinājumā ietvertais pakāpeniskais likumiskās lietošanas maksas pieaugums ir taisnīgs, vienlaikus nesamērīgi neierobežojot zemes īpašnieku tiesības. Norma, kas paredz, ka dzīvokļu īpašnieku maksājumi par zemes nomu palielinās pakāpeniski, nevis strauji, ir jāvērtē kopsakarā ar visu *Civillikuma spēkā stāšanās likumā, Civilprocesa likumā un Nekustamā īpašuma valsts kadastra likumā* paredzēto grozījumu kopumu, proti, visām tām priekšrocībām, ko zemes īpašniekiem paredz grozījumi.

„Jāuzsver, ka zemes īpašnieki no 2025. gada 1. janvāra (vai kā maksimums no 2029. gada 1. janvāra – attiecībā uz gadījumiem, kad uz zemes atrodas būves ar dzīvojamām telpu grupām) var gaidīt, ka likumiskās lietošanas maksa turpmāk tiek aprēķināta no kadastrālās vērtības, kas jau daudz precīzāk atspoguļo viņiem piederošo nekustamo īpašumu vērtību. Vienlaikus jāņem vērā, ka valsts politika saistībā ar kadastrālo vērtību bāzes aktualizēšanu ietver arī plānotus atvieglojumus attiecībā uz nekustamā īpašuma nodokli. Ņemot vērā minēto, ir būtiski likumprojektā piedāvātos risinājumus skatīt kopsakarā arī ar citiem tiesību sistēmā šobrīd paredzētajiem risinājumiem,” teikts grozījumu anotācijā.

„Nevaram dzīvot no tiesas līdz tiesai!”

Kā ziņo *lvportals.lv*, Tieslietu ministrijas priekšlikumus kritiski vērtēja gan Ekonomikas ministrijas, gan Tiesībsarga biroja pārstāvji, kā arī deputāti.

Saeimas Juridiskās komisijas vadītājs **Andrejs Judins** uzskata, ka šajā nebeidzamajā stāstā, kuru vairākkārt skatījusi Satversmes tiesa, būtu nepieciešams radikāls risinājums, piemēram, izbeigt dalīto īpašumu pēc aptuveni 30–50 gadiem, nosakot procentus kā izpirkuma maksu.

Zemes īpašnieku pārstāvis **Normunds Šlitke** uz A. Judina vaicāto, vai valsts var noteikt maksājuma robežu, atbildēja, ka parasti cenu griestus valsts nosaka īslaicīgi – krīzes situācijās. N. Šlitke bija kritisks par TM centieniem līdz 1. jūlijam izpildīt Satversmes tiesas spriedumu. Pēc viņa teiktā, neesot

bijis diskusiju, kurās tiktu pieaicinātas visas iesaistītās puses, tai skaitā dzīvokļu biedrības un citi, kas iesaka nesteigties ar attiecīgajiem grozījumiem.

TM Civiltiesību departamenta direktore **D. Palčevska**, reaģējot uz N. Šlitkes minēto, ka valsts regulējums īres vai nomas maksai pieļaujams tikai uz neilgu laika periodu, paskaidroja: „Jā, no valsts puses brīvā tirgus apstākļos tas ir pamatots secinājums. Taču mēs nerunājam par piespiedu dalīto īpašumu kā brīvā tirgus situāciju, kurā abas puses izvēlējušās dzīvot šāda veida attiecībās. Tādēļ mēs uzsveram, ka tās ir likumiskās lietošanas attiecības, jo, savstarpēji vienojoties, puses netiek galā. Arī Satversmes tiesa nav norādījusi, ka likumiskā maksa ir nepareizs princips, no kura jāvirzās prom. Satversmes tiesa ir secinājusi, ka likuma regulējums atbilst vienlīdzības principam. Līdz ar to uzskatām, ka likumiski regulēt šo maksu ir atbilstoši. Jautājums, kas jārisina, ir atbilstoša maksa vai cits veids, kādā zemes īpašnieks saņem taisnīgu ienākumu daļu.”

Savukārt *Piespiedu dalītā īpašuma privatizētajās daudzdzīvokļu mājās izbeigšanas likums* dod iespēju dzīvojamajās mājās izbeigt dalīto īpašumu. Tajā arī ir noregulēta cena – aktuālā kadastrālā vērtība –, kuru samaksājot notiek zemes īpašuma izpirkšana.

Ja iecerēts, ka nomas maksa vienlaikus būtu arī izpirkuma maksa, jāvienojas, kādā laika periodā un kāds būs maksājums, lai zemes īpašnieks saņemtu taisnīgu atlīdzību, piebilda TM pārstāve.

Komentējot vēl vienu kritisku piezīmi par to, ka pēc kadastrālās vērtības aktualizācijas zemei tā pieaugs un zemes īpašniekam būs jāmaksā lielāks nekustamā īpašuma nodoklis, D. Palčevska skaid-

roja, ka sagatavotie grozījumi *Kadastra likumā* paredz, ka, pārejot uz aktuālajām kadastrālajām vērtībām, nekustamā īpašuma nodoklis paliek piesaistīts šī brīža kadastrālajām vērtībām. Tas nozīmē, ka, palielinoties kadastrālajai vērtībai, no kuras tiks aprēķināta likumiskā maksa, zemes īpašnieks turpinās maksāt nekustamā īpašuma nodokli no iepriekšējās kadastrālās vērtības. Zemes īpašnieka ienākums pieaug uz iepriekšējā nekustamā īpašuma nodokļa apmēra rēķina.

Saeimas Juridiskā komisija pēc vairāku iebildumu uzklaušanās neuzņēmas atbildību un neatbalstīja TM sagatavoto likumprojektu, kā arī nevirzīja to izskatīšanai Saeimā, jo, kā sacīja A. Judins: „Mēs nevaram dzīvot no viena Satversmes tiesas sprieduma līdz nākamajam”.

Juridiskās komisijas vadītāja vērtējumā TM izstrādātais likumprojekts ir jāapspriež ārpus Saeimas un jāskata valdībā kopā ar iesaistītajām pusēm, jo pastāv daudz neatrisinātu jautājumu. Jābūt skaidrībai, kāds būs likuma regulējums pēc 1. jūlija, uzsvēra A. Judins, aicinot iesniegt konstruktīvus priekšlikumus Tieslietu ministrijai. Sadarbībā ar iesaistītajām pusēm TM jārod konceptuāli risinājumi, proti, kādam jābūt procentu maksājumam par zemes lietošanu, kā izbeigt dalīto īpašumu un kā konkrēto mērķi sasniegt.

„Šis ir nesamierināms stāsts, kurā ietvertas izteikti pretējas intereses. Ideālistiski ir gaidīt, ka Saeimā nonāks likumprojekts, par kuru visi būs vienojušies. Spriedze pastāvēs nemitīgi, jo zemes īpašnieki vienmēr vēlēšies saņemt vairāk, turpretī ēku īpašnieki – maksāt mazāk. Mums jāmēģina abu pušu intereses līdzsvarot,” rezumēja D. Palčevska, piebilstot, ka darbs tiks turpināts. **K**

PIEMĒRI

Piemēri abās tabulās par iespējamo katra gada likumiskās lietošanas maksas apmēru norādīti indikatīvi, ņemot vērā no 2025. gada 1. janvāra paredzētās nekustamo īpašumu kadastrālās vērtības.

Privātmājas:

Pilsēta/novads	Apkaime/ciems	Zemes likumiskā lietošana 4% gadā šobrīd (KV_2012)	Zemes likumiskā lietošana 4% gadā (KV_2022)	Lietošanas maksa no 01.01.2025.	Lietošanas maksa no 01.01.2026.	Lietošanas maksa no 01.01.2027.	Lietošanas maksa no 01.01.2028.	Lietošanas maksa no 01.01.2029.
Jūrmala	Lielupe	4728	17906	4728 + (4728*30%) = 6146,40	6146,40 + (6146,40*30%) = 7990,32	7990,32 + (7990,32*30%) = 10387,42	10387,42 + (10387,42*30%) = 13503,64	17906
Ādažu novads	Baltezers	902	1681	902 + (902*30%) = 1172,60	1172,60 + (1172,60*30%) = 1524,38	1681	1681	1681
Rīga	Torņkalns	1720	1933	1933	1933	1933	1933	1933
Rīga	Teika	2383	1943	1943	1943	1943	1943	1943

Daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas:

Pilsēta/novads	Apkaime/ciems	Dzīvokļa istabu skaits	Zemes likumiskā lietošana 4% gadā šobrīd (KV_2012)	Zemes likumiskā lietošana 4% gadā (KV_2022)	Lietošanas maksa no 01.01.2025.	Lietošanas maksa no 01.01.2026.	Lietošanas maksa no 01.01.2027.	Lietošanas maksa no 01.01.2028.	Lietošanas maksa no 01.01.2029.
Jūrmala	Majori	2	135	800	135 + (135*30%) = 175,50	175,50 + (175,50*30%) = 228,15	228,15 + (228,15*30%) = 296,60	296,60 + (296,60*30%) = 385,58	800
Jūrmala	Lielupe	3	266	1840	266 + (266*30%) = 345,80	345,80 + (345,80*30%) = 449,54	449,54 + (449,54*30%) = 584,40	584,40 + (584,40*30%) = 759,72	1840
Rīga	Vecrīga	3	581	1280	581 + (581*30%) = 755,30	755,30 + (755,30*30%) = 981,89	981,89 + (981,89*30%) = 1276,46	1280	1280
Rīga	Vecās Ģertrūdes baznīcas apkaime	2	192	400	192 + (192*30%) = 249,60	249,60 + (249,60*30%) = 324,48	400	400	400
Rīga	Purvciems	3	88	74	74	74	74	74	74
Rīga	Imanta	3	60	74	74	74	74	74	74
Rīga	Ķengarags	2	43	61	43 + (43*30%) = 55,90	61	61	61	61
Rīga	Pētersala	3	178	166	166	166	166	166	166

NAUDA IR, TĀ GAIDA SAŅĒMĒJUS

Rīdzinieki aicināti pieteikties atbalstam mājokļa vides pieejamības nodrošināšanai

O. BLUKIS

Rīgas pašvaldības Labklājības departaments līdz 23. februārim turpina pieņemt iesniegumus mājokļa vides pieejamības nodrošināšanai cilvēkiem ar kustību traucējumiem, lai viņiem uzlabotu gan pieejamību pakalpojumiem, gan iespēju strādāt un iesaistīties sabiedriskajā dzīvē.

Projekta gaitā pašvaldībai ir iespēja pielāgot mājokli 78 cilvēkiem, nodrošinot, lai viņi varētu brīvi pārvietoties telpās vai izkļūt uz ielas bez citu palīdzības. Vērtējot līdz šim saņemtos iesniegumus, potenciāli atbilstīgi pieteikumi ir no 49 cilvēkiem.

Finansējums viena mājokļa pielāgošanai nepārsniedz 18 299 eiro bez PVN.

Iesniegumus vērtē Labklājības departamenta speciālisti sadarbībā ar Rīgas Sociālā dienesta darbiniekiem, bet obligāti nepieciešams arī ergoterapeita un būvspeciālista atzinums. Rīgas domes Sociālo jautājumu komitejas deputāti nolēma atbalstīt ergoterapeita un būvspeciālista sniegto pakalpojumu priekšfinansēšanu 23 400 eiro apmērā, lai varētu sekmīgi turpināt mājokļa vides pielāgošanas projektu.

Atbalsts tiek sniegts viena mājokļa pielāgošanai, ja cilvēks ar kustību traucējumiem:

- izmanto kādu tehnisko palīgīdzekli, lai ikdienā pārvietotos;
- strādā (t. sk. ir pašnodarbināta persona);
- mācās (jebkurā izglītības posmā);
- iesaistīts brīvprātīgā darbā (oficiāli noformētas līgumattiecības);
- nodarbojas ar paraolimpisko sportu un piedalās nacionālā vai starptautiskā mēroga sacensībās;
- darbojas nevalstiskā organizācijā;
- ir bezdarbnieks, kas piedalās aktīvās nodarbinātības pasākumos;
- apmeklē dienas aprūpes centru, specializētās darbnīcas, saņem „atelpas brīža” pakalpojumu;
- izmanto no valsts budžeta apmaksātu asistenta pakalpojumu Rīgas pašvaldībā.

Pielāgojamais mājoklis tiek vērtēts pēc vairākiem kritērijiem:

- tas ir projektā iesaistītā cilvēka īpašumā;
- viņa pirmās vai otrās pakāpes radnieka īpašumā;
- persona tajā ir deklarējusi savu dzīvesvietu;
- ir noslēgts īres līgums vismaz uz pieciem gadiem;
- nav veikta nelegāla pārbūve vai ēka nav avārijas stāvoklī;
- komunālo pakalpojumu parāds nepārsniedz 2000 eiro.

Iesniegumus pieņem līdz šā gada 23. februāra plkst. 14.00 Labklājības departamentā Rīgā, Baznīcas ielā 19/23, 3. stāvā.

■ ■ ■

Labklājības departamenta speciālisti sagatavoja atbildes uz biežāk uzdotajiem jautājumiem par pabalstu mājokļa pielāgošanai.

Kas ir pabalsts mājokļa pielāgošanai?

– Tas ir pabalsts, kas paredzēts mājokļa pielāgošanai – mājokļa pārbūve, atjaunošana vai aprīkošana ar nepieciešamajām palīgierīcēm, uzlabojot vides pieejamību jūsu mājoklī.

Vai, lai saņemtu mājokļa pielāgošanas pabalstu, mājoklim jābūt manā īpašumā?

Lai saņemtu mājokļa pielāgošanas pabalstu mājoklis var būt jūsu īpašumā, bet var būt arī uz pieciem gadiem no pabalsta pieprasīšanas dienas noslēgts īres līgums.

Kas man jādara, lai pieteiktos un saņemtu pabalstu mājokļa pielāgošanai?

– Lai saņemtu pabalstu mājokļa pielāgošanai, jūs vai jūsu likumiskais pārstāvis uzraksta un iesniedz Rīgas Sociālajā dienestā iesniegumu, kurā jūs norādāt mājokļa pielāgošanas veidu un firmu (komersantu), kas to īstenos. Iesniegumu var iesniegt jebkurā Rīgas Sociālā dienesta teritoriālajā centrā vai elektroniski parakstīt ar drošu elektronisko parakstu nosūtīt uz soc@riga.lv, kā arī izmantot e-adresi (plašāka informācija par e-adreses lietošanu: <https://mana.latvija.lv/e-adrese>).

Lai noskaidrotu, kurā Rīgas Sociālā dienesta teritoriālajā centrā ir jāvērsas, var zvanīt pa Sociālā dienesta informatīvo tālruni 67105048 vai 25770080 vai pa Rīgas domes Labklājības departamenta bezmaksas informatīvo tālruni 80005055.

Pēc iesnieguma saņemšanas Rīgas Sociālā dienesta speciālisti vērtēs jūsu spējas veikt ikdienas aktivitātes, fiziskās vides barjeras un sniegs rekomendācijas mājokļa pielāgošanai (atzinums), lai jums mājoklī būtu ērtāk pārvietoties un jūs varētu pēc iespējas patstāvīgāk veikt ikdienas darbības.

Vai jāiesniedz kādi papildu dokumenti?

- Papildus iesniegumam jāiesniedz:
- izraksts no ambulatoriskā slimnieka medicīniskās kartes (veidlapa Nr. 027/u) vai ārstējošā ārsta atzinums, kas ietver nepieciešamo medicīnisko informāciju, kas Sociālā dienesta speciālistam (ergoterapeitam) palīdzēs sagatavot atzinumu;
- īres līguma kopija (uzrādot oriģinālu), ja jūs neesat mājokļa īpašnieks;
- mājokļa īpašnieka rakstiska piekrišana mājokļa pielāgošanai, ja pats neesat mājokļa īpašnieks.

Kāds ir pabalsta apmērs mājokļa pielāgošanai?

– Pabalsta mājokļa pielāgošanai apmērs ir līdz 6000 eiro personai, kura pārvietojas riteņkrēslā, un līdz 2250 eiro personai ar redzes invaliditāti.

Kas notiek pēc iesnieguma iesniegšanas?

Pēc iesnieguma un papildus dokumentu saņemšanas Rīgas Sociālā dienesta speciālisti:

- vērtē jūsu atbilstību noteiktajām prasībām;
- vērtē jūsu individuālās vajadzības un nepieciešamību veikt mājokļa pielāgošanu;
- pieņem lēmumu par pabalsta piešķiršanu vai atteikumu;
- rakstiski paziņo jums par pieņemto lēmumu;
- jūs iepazīstaties ar ergoterapeita atzinumu un komersanta sastādīto tāmi un tehniskajiem risinājumiem;
- tiek noslēgts trīspusējs līgums par jūsu mājokļa pielāgošanu (Rīgas Sociālais dienests, jūs un mājokļa īpašnieks (ja jūs pats neesat mājokļa īpašnieks) un komersants).

Vai pabalstu mājokļa pielāgošanai varu saņemt savā bankas kontā?

– Kad mājokļa pielāgošana darbi ir pabeigti un pieņemti, Rīgas Sociālais dienests samaksā komersantam par mājokļa pielāgošanas darbiem. Uz klienta kontu pārskaitījums netiek veikts.

Vai pabalstam mājokļa pielāgošanai drīkst pieteikties vairākas vienā mājoklī dzīvojošas personas ar funkcionāliem traucējumiem?

– Pabalstam mājokļa pielāgošanai var pieteikties tās personas, kuras dzīvo vienā mājoklī un kuras pārvietojas riteņkrēslā un/vai ar redzes invaliditāti un kurām nepieciešams pielāgot sava mājokļa vidi. Rīgas Sociālā dienesta speciālisti vērtēs šo personu atbilstību pabalsta saņemšanai un viņu vajadzības.

Kādi mājokļa pielāgošanas darbi parasti tiek veikti?

– Tas atkarīgs no jūsu vajadzībām. Piemēram, sliekšņu likvidēšana, durvju paplašināšana, sanitārā mezgla pārbūve, telpu apvienošana u. c.

Pabalsts nav paredzēts tehnisko palīgīdzekļu, kas tiek apmaksāti no valsts budžeta līdzekļiem, iegādei.

Kādas palīgierīces parasti klerīko, veicot mājokļa pielāgošanu?

– Tas atkarīgs no jūsu vajadzībām. Sociālā dienesta speciālists (ergoterapeits) novērtēs jūsu spējas veikt ikdienas aktivitātes, fiziskās vides barjeras un sniegs rekomendācijas mājokļa pielāgošanai.

gošanai (atzinums), lai jums mājoklī būtu ērtāk pārvietoties un jūs varētu pēc iespējas patstāvīgāk veikt ikdienas aktivitātes. Piemēram, gudrās mājas funkcijas – gaismas ieslēgšana, durvju atslēgšana, logu atvēršana u. c. automatizācija.

Vai, izmantojot mājokļa pielāgošanas pabalstu daudzdzīvokļu dzīvojamās ēkās var pielāgot arī koplietošanas telpas?

– Nē, daudzdzīvokļu dzīvojamās ēkās vides pielāgošana neietver koplietošanas telpu pielāgošanu.

Vai es varu atkārtoti saņemt mājokļa pielāgošanas pabalstu?

– Ja mājoklī pastāv apstākļi, kas ierobežo jūsu aktivitātes un rada atkarību no citas personas palīdzības un to apliecina Rīgas Sociālā dienesta ergoterapeita atzinums, tad pabalsts tiek piešķirts ne biežāk kā reizi piecos gados.

Pabalstu varat saņemt atkārtoti arī tad, ja jūs, saņemot pašvaldības palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā, maināt dzīvesvietu, saņemot pašvaldības īpašumā esošu dzīvokli, t. sk. servisa dzīvokli.

Kas šajā gadījumā ir komersants?

– Komersants ir Komercreģistrā ierakstīta fiziska persona (individuālais komersants) vai komercsabiedrība (personālsabiedrība un kapitālsabiedrība). Latvijā populārākā komercdarbības forma ir sabiedrība ar ierobežotu atbildību (SIA).

Mājokļa pielāgošanas darbus var veikt jebkurš Komercreģistrā vai Eiropas Savienības dalībvalstī reģistrēts komersants. Komersants, kurš veic nepieciešamo mājokļa pielāgojumu (veic pārbūvi, uzstāda palīgierīces), pēc mājokļa pielāgošanas darbu pabeigšanas nodod darbu, parakstot darbu pieņemšanas un nodošanas aktu.

Kādos gadījumos pabalsts mājokļa pielāgošanai netiek piešķirts?

– Pabalstu mājokļa pielāgošanai nevarat saņemt, ja jūs neatbilstat to personu grupai, kuriem šis pabalsts tiek piešķirts, netiek iesniegti papildu dokumenti vai ir kādi citi apstākļi, piemēram, ja mājoklis ir iekļāts (izņemot gadījumu, kad jums vai jūsu likumiskajam pārstāvim ir hipotekārais kredīts pielāgojamā mājokļa iegādei.) **K**

DZĪVOKĻU RINDA SAMAZINĀSIES STRAUJĀK

Rīgas pašvaldība iegādāsies bezsaimnieka dzīvokļus

Lai sniegtu palīdzību iedzīvotājiem mājokļa jautājumu risināšanā un mazinātu rindu uz pašvaldības dzīvojamo platību, Rīgas pašvaldība plāno izmantot pirmtiesības un iegādāties par bezsaimnieka mantu atzītos dzīvokļus. Rīgas dome atbalstīja pirmo 13 dzīvokļu iegādi.

Kopš 2023. gada rudens Rīgas pašvaldības Mājokļu un vides departaments ir saņēmis 39 pieprasījumus no zvērītiem tiesu izpildītājiem par to, vai pašvaldība izmantos savas normatīvajos aktos paredzētās tiesības. 17 gadījumos atbilstīgi departamentā izmantotajai instrukcijai pieņemts lēmums no pirmtiesībām atteikties, bet 13 gadījumos pieņemts lēmums pirmtiesības izmantot. Pārējie gadījumi šobrīd tiek vērtēti.

Šo 13 dzīvokļu iegādes izmaksas būs 393 100 eiro un izdevumi tiks segti no departamenta budžeta programmas, kas paredzēta arī esošo dzīvokļu remontam. No šiem dzīvokļiem divi ir trīsistabu, četri – divistabu un septiņi – viennīstas dzīvokļi.

Šobrīd pašvaldības dzīvojamais fonds ir aptuveni 11 610 dzīvokļu īpašumu. **K**

DZĪVO DROŠI!

Daudzdzīvokļu 316. un 318. sēriju ēkas ir derīgas turpmākai ekspluatācijai, šogad plānots veikt 104. un 119. sēriju daudzdzīvokļu dzīvojamo ēku izpēti

Ņemot vērā, ka Latvijā daudzi iedzīvotāji dzīvo masveida apbūves ēkās, kas ir uzbūvētas 20. gadsimtā un ilgstoši atrodas ekspluatācijā, Ekonomikas ministrija plāno līdz 2025. gadam veikt visu daudzdzīvokļu dzīvojamo ēku sēriju mehāniskās stiprības un stabilitātes izpēti.

Turpinot padomju laikā celto daudzdzīvokļu dzīvojamo māju tehniskā stāvokļa izpēti, Ekonomikas ministrija sadarbībā ar pieredzējušiem būvspeciālistiem veikusi 316. un 318. sērijas daudzdzīvokļu dzīvojamo ēku konstrukciju padziļinātu tehniskā stāvokļa izpēti, vērtējot to atbilstību mehāniskās stiprības un stabilitātes prasībām.

Tāpat kā iepriekš, tiek piedāvāti arī tipveida risinājumi ēku konstrukciju mehāniskās stiprības un stabilitātes atjaunošanai, kur tas nepieciešams.

Izpētes ietvaros tika veikta tehniskā apsekošana 20 minēto sēriju daudzdzīvokļu dzīvojamām ēkām, lai pārliecinātos par šo ēku tehnisko stāvokli, vērtējot to mehānisko stiprību un stabilitāti, kā arī iespējamās ēku defektus, kas var ietekmēt to drošumu. Izpēte veikta ēkām Rīgā, Jelgavā, Ventspilī un Rēzeknē, kas nodotas ekspluatācijā laika posmā no 1963. līdz 1973. gadam.

Izpētē secināts, ka ēku nesošās konstrukcijas kopumā atbilst mehāniskās stiprības un stabilitātes prasībām.

Vienlaikus ēkās ir konstatēti atsevišķi bojājumi, kas ēku īpašniekiem būtu jānovērš, taču tie neietekmē būves drošumu.

Izpētē konstatēts, ka nereti šo ēku nesošo konstrukciju tehnisko stāvokli negatīvi ietekmē jumta seguma un lietussūdens novadīšanas sistēmas tehniskais stāvoklis un risinājumi. Tāpat katrai izpētes ietvaros pārbaudītajai ēkai atklāti citi individuāli bojājumi vai

inženiertīklu avāriju sekas. Vērtējot ēku balkonu tehnisko stāvokli, konstatēti gan bojājumi, kas neietekmē būves drošumu, gan tādi balkoni, kas ir pirmsavārijas stāvoklī.

Kā būtiskākos priekšlikumus šo sēriju ēku tehniskā stāvokļa uzlabošanai, lai nodrošinātu atbilstīgu un ilgtspējīgu ēku turpmāko ekspluatāciju, pētnieki norādījuši:

- 316 un 318 sērijas ēkās ar bēniņiem jāveic jumta konstrukciju balstošo bojāto mūra stabu un sienu pastiprināšana;
- jāveic nolietotā Onduline jumta seguma nomaiņa;
- vajadzīgs lietussūdens novadīšanas risinājumu remonts un uzlabošana;
- jāveic balkonu remonts, pastiprināšana, nomaiņa vai demontāža.

Lai iedzīvotājiem samazinātu izmaksas šo darbu veikšanai, izstrādāti tipveida risinājumi, kas paredz jumta nesošo konstrukciju balstošo mūra stabu un sienu pastiprināšanu, ņemot vērā, ka atbilstīgi izpētes rezultātiem atsevišķu ēku ar bēniņiem jumta konstrukciju balstošajiem mūra stabiem un sienām ir konstatētas pazīmes, kas var ietekmēt būves drošumu turpmāk.

Iepriekšējos gados tika veikts arī 316. un 318. sērijas daudzdzīvokļu ēku balkonu apsekojums un izstrādāti tipveida risinājumi to atjaunošanai. Tāpat veikts arī 464. sērijas, 467A sērijas un 103. sērijas ēku apsekojums.

Lai pārliecinātos par esošā dzīvojamā fonda tehnisko stāvokli, Ekonomikas ministrija plāno līdz 2025. gadam veikt visu daudzdzīvokļu dzīvojamo ēku sēriju mehāniskās stiprības un stabilitātes izpēti – šogad plānots veikt 104. un 119. sēriju ēku izpēti. **K**

„IEDZĪVOTĀJU PARADUMUS VAR MAINĪT!”

Rīdziniekiem no marta pie daudzdzīvokļu mājām būs jāuzstāda konteineri bioloģisko atkritumu šķirošanai

Rīgā konteineri bioloģisko atkritumu šķirošanai obligāti būs jāuzstāda pie daudzdzīvokļu mājām, kurās ir vairāk par desmit dzīvokļiem. To paredz Rīgas domē pieņemtie grozījumi noteikumos par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu galvaspilsētā.

„Pēdējos gados Rīgas pieredze atkritumu šķirošanā pierāda, ka iedzīvotāju paradumus ir iespējams mainīt un viņi atkritumus šķiro aizvien biežāk. Kopš ieviesām prasību pie daudzdzīvokļu mājām obligāti izvietot konteinerus šķirošanai vieglajam iepakojumam un stiklam, dalīti tiek vākti jau 30% no visa atkritumu apjoma. Savukārt bioloģisko atkritumu šķirošana līdz šim bija brīvprātīga un patlaban šo atkritumu ir mazāk nekā 5%, tāpēc ceram, ka jaunie noteikumi aktivizēs arī šo atkritumu šķirošanu. Vēlos uzsvērt,

ka atkritumu šķirošana ne tikai palīdz saudzēt vidi, bet arī ļauj ievērojami mazināt iedzīvotāju izdevumus par atkritumu izvešanu un pēdējo gadu laikā šķirojot izdevies ietaupīt vairāk nekā desmit miljonus eiro. Bioatkritumu šķirošana noteikti samazinās rēķinus par atkritumu izvešanu,” uzsver Mājokļu un vides komitejas priekšsēdētājs Viesturs Zeps.

Izmaiņas noteikumos paredz, ka daudzdzīvokļu dzīvojamo māju apsaimniekotājiem būs pienākums nodrošināt BIO atkritumu šķirošanu pie

daudzdzīvokļu dzīvojamām mājām, kurās ir vairāk par desmit dzīvokļiem un atrodas atkritumu radītāji, kas darbojas kādā no pārtikas piegādes ķēdes posmiem (primārā ražošana, pārstrāde un ražošana, pārtikas mazumtirdzniecība un citāda izplatīšana, restorāni un ēdināšanas pakalpojumi), ja šie atkritumu radītāji to pieprasa. Prasība izvietot BIO konteinerus stāsies spēkā 2024. gada 1. martā.

Prasības attiecas uz daudzdzīvokļu dzīvojamām mājām, kurās ir vairāk par desmit dzīvokļiem un kurām nebūs iespējas veikt biokompostēšanu (grozījumi paredz, ka šīm mājām tagad būs iespēja kompostēt noārdāmos dārzus un parku atkritumus, netraucējot citiem). Privātmājās jau pastāv BIO atkritumu kompostēšanas iespēja. Daudzdzīvokļu dzīvojamām

mājām ar mazāk par desmit dzīvokļiem un privātmājām BIO atkritumu konteineru uzstādīšana joprojām būs brīvprātīga.

BIO atkritumu apsaimniekošanai ir noteikta maksa, kas 2023. gadā bija 80% no nešķiroto sadzīves atkritumu apsaimniekošanas maksas, bet no 2024. gada 1. janvāra tā ir 60%.

Aktīvi sākot BIO atkritumu šķirošanu, tiek prognozēts, ka nešķiroto atkritumu konteineri tik strauji nepiepildīsies, tāpat iedzīvotāji varēs samazināt gan konteineru tilpumu, gan šo konteineru izvešanas biežumu, tā mazinot atkritumu izvešanas izmaksas.

Paredzēts, ka grafiku dalīto sadzīves atkritumu izvešanai noteiks atkri-

tumu apsaimniekotājs, par to informējot atkritumu radītājus un valdītājus. Atkritumu radītājs/valdītājs varēs pieņemt papildu pakalpojumu vai atcelt/pārcelt dalīto atkritumu izvešanu pēc nepieciešamības – neierobežotu reīžu skaitu.

Tāpat izmaiņas noteikumos paredz, ka atkritumu apsaimniekotājiem būs jāreaģē uz nekustamā īpašuma lietotāja, valdītāja, īpašnieka, apsaimniekotāja vai pilnvarotās personas ziņojumu par nepieciešamību izvest atkritumus ārpus ierastā grafika. Pēc atkritumu apsaimniekotāju lūguma tiks noteikts ilgāks laiks liela izmēra atkritumu un būvniecības atkritumu izvešanas pieņemumu apstrādei, lai varētu laicīgi un optimāli ieviest izvešanas laiku, ņemot vērā jau izveidotos izvešanas grafikus. **K**

SODS – LĪDZ 1400 EIRO!

Pie dzīvojamajām ēkām no trotuāriem sniegs jānotīra līdz plkst. 8.00 no rīta, bet nepieciešamības gadījumā sētniekam celiņi jātīra visu dienu

Liene VARGA

Snigšanu vērot pa logu ir prieks, bet, izejot no mājas, rodas grūtības: trotuārs slidens, sniegs lipīgs, pārvietoties bīstami. Kam un kā būtu jānovāc sniegs pie daudzdzīvokļu mājām?

„Bet sniegs tik snieg un snieg...”

Mūsu sarunu biedre ir Rīgas valsts-pilsētas pašvaldības Rīgas domes Mājokļu un vides departamenta Apsaimniekošanas pārvaldes priekšiece Līga Lapīna, un viņa atgādina, ka trotuāru, ceļu un iekšpagalmu tīrīšanas kārtību nosaka Rīgas domes saistošie noteikumi Nr. 146 *Rīgas pilsētas teritorijas kopšanas un būvju uzturēšanas saistošie noteikumi*, kuros noteikts, ka

– ziemas periodā kopšanas darbi pirmoreiz jānodrošina katru dienu līdz plkst. 8.00 un, ja nepieciešams, periodiski – visas dienas laikā.

– Kam var sūdzēties, ja sniegs no ietves nav notīrīts?

– Vispirms mājas pārvaldniekam, jo viņš ir sētnieka darba devējs, un viņam jākontrolē sētnieka darbs. Savukārt, ja mājas pārvaldnieks uz sūdzību nereaģē, var vērsties pašvaldības policijā.

– Ko pašvaldības policija var izdarīt?

– Sastādīt protokolu, tajā norādot, ka ietve nav notīrīta, par ko mājas apsaimniekotājam var draudēt naudas sods. Vēlos atzīmēt, ka sētnieks ne vienmēr ir vainīgs. Pilnīgi iespējams, ka mājas apsaimniekotājs par trotuāru un piebraucamo ceļu tīrīšanu ir noslēdzis līgumu ar uzņēmumu, kuram ir sniega tīrīšanas mašīnas, bet tas nav izpildījis līgumā paredzētos darbus.

Par nenotīrītu sniegu vai bīstamām lāstekām var ziņot Rīgas pašvaldības policijai (RPP), zvanot pa tālruni 110 vai izmantojot RPP mobilo aplikāciju.

Solis pa labi – kupena, solis pa kreisi – kupena

– Ziemā cilvēki sūdzas, ka uz ietves starp sniega kupenām diem gājējiem ir grūti izmainīties. Ko par taciņas platumu saka Rīgas domes saistošie noteikumi?

– No gājēju ietvēm ar cieto segumu sniega un apledojuma laikā sniegs jānotīra vismaz 50 % platumā no kopējā gājēju ietves platuma, bet ne mazāk par 1,5 m. Tātad, ja ietves platums ir, piemēram, 2 metri, tā jāatbrīvo 1,5 metru platumā. Šāds ietves platums ļaus diem pretim ejošiem cilvēkiem nekāpt sniega kupenā, bet mierīgi izmainīties.

– Kur var sūdzēties, ja noteikto 1,5 metru vietā sētnieks attīra joslu vienas lāpstas platumā, kas nav platāka par 70 cm?

– Vispirms mājas pārvaldniekam, taču, ja reakcija neseiko, tad pašvaldības policijai.

Galvenais ir drošība

– Vai sētniekam ir tiesības notīrīt sniegu, bet apakšā esošo ledu atstāt?

– Jā. Noteikumos nav norādīts, ka no ietves ledus būtu jānotīra, taču ir noteikts, ka ietve nedrīkst būt slidena. Tas nozīmē, ka sētniekam tā jāapstrādā ar pretslīdes materiālu.

– Kad sētniekam ledus ir jānoņem ar pretslīdes līdzekli?

– Līdz 8.00, taču, ja nepieciešams, ietves jākausa visu dienu. Piemēram, ja pusdienlaikā kļūst siltāk un sniegs

pakūst, bet pēc pāris stundām tas atkal sasalst, un uz asfalta veidojas ledus, sētniekam ietve jānokausa.

Smiltis, sāls vai šķembas

– Daudzi sūdzas, ka ziemā pie mājas ietve tiek kaisīta ar tīru sāli. Vai tas ir atļauts?

– Aizliegts. Sētnieki izmanto sāli, lai kausētu ledu, taču sniegotās ietves vai apledojums jāapstrādā ar pretslīdes līdzekli.

– Tātad sāli lietot vispār ir aizliegts?

– Atbilstīgi noteikumiem pretslīdes līdzekļa sastāvam atļauts pievienot sāli nelielā daudzumā – 10 līdz 20% apjomā. Ja uz apaviem redzat sāli, vispirms jāvērsas pie mājas apsaimniekotāja, bet, ja reakcijas nav, – ar iesniegumu pašvaldības policijā.

– No kādiem materiāliem ieteicams veidot pretslīdes līdzekli?

– Galvenokārt vēlams izmantot smiltis, ja nepieciešams – lietot smilšu un sāls maisījumu.

– Cik bieži sētniekam jākausa ietves ar smiltīm vai šo maisījumu?

– Noteikumi to nenosaka, taču ietvei visu laiku jābūt gājējiem drošai.

Braucamā daļa

– Noskaidrosim, kādi ir noteikumi attiecībā uz brauktuvēm daudzdzīvokļu māju iekšpagalmos. Vai sētniekam ir pienākums arī brauktuves apstrādāt ar pretslīdes līdzekli?

– Viss atkarīgs no tā, kam pieder zeme. Ja ceļš neietilpst mājai piesaistītajā funkcionālajā zonā un atrodas uz trešajai personai piederošas zemes, tad tas ir jātīra īpašniekam. Mājas apsaimniekotājam jānodrošina, lai brauktuve un apkārtnē teritorija tiktu sakopta tikai tad, ja tā ietilpst mājai funkcionāli nepieciešamajā teritorijā.

Piebildīšu, ka šo teritorijas daļu ne vienmēr tīra sētnieks. Bieži vien mājas apsaimniekotājs nolīgst kādu organizāciju, kas specializējas sniega tīrīšanā. Bet noteikumos nav teikts, ka piebraucamie ceļi ir jākausa ar pretslīdes materiāliem, bet gan, ka ceļiem jābūt notīrītiem tā, lai pārvietošanās pa tiem būtu droša.

Turklāt noteikumi paredz, ka līdz pulksten 8.00 rītā arī iekšpagalma ceļiem ir jābūt tīriem. Dienas laikā, ja nepieciešams, sniegs jātīra atkārtoti.

Taču, ja ar ietvju un brauktuvi tīrīšanu nodarbojas viens pats sētnieks un snigšana ir nepārtraukta, tad prioritāte ir ietvju, nevis brauktuves tīrīšana.

Ak, lāstekas!

– Vai sētniekam ir pienākums likvidēt lāstekas gar jumta malu?

– Nē, tas nav sētnieka pienākums. Mājas apsaimniekotājam jumta un lāsteku tīrīšanai jāpiesaista uzņēmums ar atbilstīgu specializāciju un sertifikātu.

– Cik bieži no jumta jānotīra ledus un lāstekas?

– Noteikumos nekas nav teikts par šo darbu biežumu. Taču tur ir noteikts, ka uz jumta nedrīkst būt ne ledus, ne lāstekas. Attiecīgi, ja mājas apsaimniekotājs vai tā pārstāvis (piemēram, sētnieks) redz, ka jumtam ir nepieciešama tīrīšana, viņš izsauc attiecīgā uzņēmuma darbiniekus. Šie darbi jāpabeidz stundas laikā, un obligāti jānodrošina bīstamās zonas norobežošana cilvēku un mašīnu kustībai.

Sniegs pie automašīnām

– Vai sētniekam ir pienākums tīrīt sniegu ap automašīnām, ja tās novietotas daudzdzīvokļu mājas pagalmā?

– Ja automašīna daudzdzīvokļu mājas pagalmā stāv ilgāk par trim dienām, tās īpašniekam ir pienākums pašam notīrīt sniegu ap savu auto. Pārējos gadījumos sētniekam (vai apsaimniekotāja nolīgta specializētajam uzņēmumam) ir pienākums atbrīvot teritoriju no sniega, lai automašīnas varētu izbraukt no pagalma. Tādēļ, ja pie kaimiņu automašīnām nedēļām ilgi krājas neizbraucamas sniega kupenas, ziņojiet mājas apsaimniekotājam.

Par sniega netīrīšanu ap savu auto tās īpašnieks var tikt sodīts ar naudas sodu līdz 350 eiro.

Suņu ekskrementu tīrīšana

– Vai sētniekam ir pienākums ziemā attīrīt teritoriju no suņu ekskrementiem?

– Šī atbildība galvenokārt gulstas uz dzīvnieka saimniekiem. Bet, ja viņi nepilda savu pienākumu, tad par teritorijas sakopšanu jāpārņemas sētniekam.

– Vai sētniekam ir pienākums ziemā, īpaši snigšanas laikā, biežāk nekā parasti mazgāt daudzdzīvokļu mājas koplietošanas kāpņu telpas? Ziemā sniegs pielīp pie apaviem, kūst un uz kāpnēm paliek netīras pelķes...

– Sētniekam pēc noteikumos par mājas sanitāro kopšanu kāpņu telpu tīrīšanu jāveic vismaz reizi nedēļā. Taču nepieciešamības gadījumā tas jā dara biežāk mājas pārvaldnieka noteiktajos termiņos. Proti, mājas apsaimniekotājs var uzlikt par pienākumu sētniekam katru dienu tīrīt ieeju un kāpnes, taču iedzīvotājiem jāsaprot, ka par tik biežu tīrīšanu pašiem būs arī jāmaksā.

Sētnieka darbs brīvdienās

– Ja nedēļas nogalē snieg, tad sētniekam jānodarbojas uz darbu un jātīra sniegs no ietves un brauktuves, jānokausa celiņi ar pretslīdes materiālu un jāizmazgā kāpņu telpa?

– Ietvju un brauktuvi tīrīšanai jānotiek katru dienu septiņas dienas nedēļā. Taču nav atļauts lūgt sētniekam brīvdienās tīrīt kāpņu telpas.

– Vai mājas apsaimniekotājam ir tiesības nenolīgāt aizvietotāju sētniekam, ja viņš ziemā saslimis?

– Ja kāds sētnieks ir saslimis, apsaimniekotājam ir pienākums nekavējoties atrast viņam aizvietotāju, jo ietvēm un brauktuvē ir jābūt drošām gājēju un transporta kustībai katru dienu.

Sods: sētniekam vai mājas pārvaldniekam?

– Kam ir jāsoda sētnieks, ja viņš nepilda savus pienākumus?

– Pašvaldības policija sodu uzliks nevis sētniekam, bet gan mājas apsaimniekotājam. Savukārt apsaimniekotājam nav tiesību sodīt (ar naudas sodu) atbildīgo darbinieku, taču ir tiesības izbeigt darba attiecības par darba pienākumu nepildīšanu.

Beidzot vēlos atzīmēt, ka sētnieka nolīgšana ziemā nav viegls uzdevums, jo šajā sezonā sētniekam ir daudz smaga darba. Tādēļ aicinu dzīvokļu īpašniekus būt saprotošiem un iecietīgiem.

Par sliktu mājas teritorijas uzkopšanu vai jumta netīrīšanu apsaimniekošanas uzņēmums var saņemt naudas sodu līdz 1400 eiro. Diemžēl reizēm vienkārša aritmētika ir tāda, ka samaksāt sodu ir pat vairākas reizes lētāk, nekā apmaksāt specializētas jumta tīrīšanas un lāsteku novākšanas firmas pakalpojumus... **K**

„AUDZĒ TAUKUS UZ VISAS MĀJAS RĒKINA!”

Iedzīvotāji sūdzas, ka par ūdens zudumu izmaksas ir pārāk lielas: kā rīkoties apsaimniekotājam?

Ilona MILLERE

Dzīvokļa rēķinā atkal un atkal iekļautā pozīcija – ūdens korekcija – ir ļoti nepatīkama. Ja aprēķinātā naudas summa ir liela, gribot negribot jāsāk domāt sliktu par kaimiņiem – ja nu viņi nelikumīgi ietekmē savu dzīvokļu ūdens skaitītājus? Atsevišķos gadījumos ir iedzīvotāji, kas pat neslēpj, ka izmanto magnētus un lieto ūdeni par velti. Protams, ka par velti nav nekas, tas vienkārši notiek uz pārējo mājas iedzīvotāju rēķina...

Pārbaudiet manas aizdomas!

– Man ir pamats domāt, ka kaimiņš kaut kādā veidā ietekmē savu ūdens skaitītāju. Sazinājos ar uzņēmumu *Rīgas ūdens* un pieprasīju šo faktu pārbaudīt, – stāsta mūsu lasītāja Irina. – Pagāja mēnesis, bet pie kaimiņa neviens tā arī neieradās. Tas radīja lielu vilšanos, jo īpaši tāpēc, ka mēs, kaimiņi, jau sen brīnāmies par lielajiem rēķiniem par ūdens patēriņa korekciju. Mēs visi cenšamies saprast, kurš krāpjas ar skaitītājiem. Izrādās, ka pat tad, ja zaglis ir pazīstams un visiem mājas iedzīvotājiem ir vēlme viņu apturēt, to izdarīt nav iespējams, jo nevienu neinteresē mūsu izteiktās aizdomas un pārbaudes veikt neviens negrasās.

– Mūsu lasītājam vienlaikus gan ir, gan nav taisnība. Lieta tāda, ka komunālo pakalpojumu sniedzējs uzņēmums *Rīgas ūdens* atbild tikai par ūdens padevi līdz tā ievadmezglam daudzdzīvokļu mājā. Tā darbinieki neveic dzīvokļu individuālā patēriņa ūdens skaitītāju pārbaudes, lai noskaidrotu, cik godīgi īpašnieks tos izmanto.

Irinai ir taisnība citā jautājumā – par aizdomām jāziņo atbildīgajām institūcijām, citādi zādības nebeigsies. Atliek noskaidrot, kas īsti ir atbildīgās personas un cik ātri tām ir pienākums organizēt pārbaudi pēc godīgu dzīvokļu īpašnieku iesnieguma.

Pārbaude nebrīdinot!

Jurists Viktors Kuriņš skaidro, kā rīkoties mājas iedzīvotājam, ja viņam ir aizdomas par ūdens zādību.

– Jūsu lasītājam par savām aizdomām jāziņo mājas pārvaldniekam. Saņemot šādu oficiālu iesniegumu, apsaimniekotājam obligāti jāorganizē ūdens skaitītāja pārbaude konkrētajā dzīvoklī.

– Kā viņš to var izdarīt, ja skaitītājs atrodas dzīvoklī?

– Saskaņā ar *Dzīvokļa īpašuma likuma* 10. panta septīto daļu dzīvokļa īpašniekam ir pienākums nodrošināt pārvaldniekam iespēju pārbaudīt dzīvoklī esošās mājas vispārējās komunikācijas un atsevišķo īpašumu, tai skaitā ūdens skaitītāju darbību.

– Vai pārvaldniekam ir pienākums brīdināt par zādību aizdomās turēto dzīvokļa īpašnieku par plānoto pārbaudi?

– Ja pārbaude tiek plānota, tad, protams, pārvaldniekam ir pienākums brīdināt par tās datumu

un laiku. Savukārt, ja iedzīvotājs tiek turēts aizdomās par prettiesisku darbību, pārvaldniekam nav pienākuma brīdināt aizdomās turamo, ka viņa skaitītājs tiks pārbaudīts. Tūlīt pēc iedzīvotāju iesnieguma saņemšanas pārvaldnieks var zvanīt pie aizdomās turamā dzīvokļa durvīm un iegriezties tur, lai pārliecinātos, vai aizdomas ir patiesas.

– Vai dzīvokļa īpašniekam ir tiesības neatvērt durvis pārvaldniekam?

– Nē, viņam nav tādu tiesību. Dzīvokļa īpašuma likumā īpaši ir noteiktas mājas pārvaldnieka tiesības iekļūt īpašnieka dzīvoklī, kas nozīmē, ka dzīvokļa īpašniekam ir pienākums ielaist savā dzīvoklī pārvaldnieku, pat ja viņš to nevēlas.

– Vai apsaimniekotājam uz dzīvokļa īpašnieka jautājumu: „Kādā nolūkā ieradāties?” ir pienākums uzreiz paziņot, ka viņš vēlas pārbaudīt ūdens skaitītāju?

– Jā, protams.

„Es durvis atvērt netaisos!”

– Kas apsaimniekotājam jādara, ja aizdomās par nelikumīgām darbībām ar ūdens skaitītāju turētais dzīvokļa īpašnieks viņu neielaiž dzīvoklī?

– Šajā gadījumā pārvaldniekam ir tiesības vērsties pašvaldības policijā vai būvvaldē un ar šo iestāžu darbinieku palīdzību papūlēties šo jautājumu atrisināt likumīgā kārtā. Jo, es atkārtoju vēlreiz, – dzīvokļa īpašniekam ir pienākums atvērt durvis.

– Vai, pārbaudot skaitītāju, var konstatēt, ka notikusi nelikumīga manipulācija, lai zagtu ūdeni?

– Ja skaitītājs ir bojāts – ūdenim tekot, rādījumi *nekustas*, tam nav plombas, ir redzamas fiziskas ietekmes, piemēram, saspieduma pazīmes, tad, protams, pārvaldniekam to būs viegli pierādīt. Taču dzīvokļa īpašniekam ir arī iespēja ietekmēt skaitītāju rādījumus ar grūtāk pamanāmām metodēm tādēļ labāk, lai pārbaude būtu pēkšņa. Šajā gadījumā likuma pārkāpējam nebūs laika slēpt nozieguma pēdas, piemēram, noņemt no skaitītāja magnētus.

Ja neatvērsiet – tiksiet pie naudas soda!

– Vai apsaimniekotājam ir tiesības piemērot naudas sodu dzīvokļa īpašniekam, kurš atteicies atvērt durvis?

– Mājas apsaimniekotājam tādu tiesību nav. Taču viņš var iesūdzēt dzīvokļa īpašnieku tiesā, un tiesnesis var uzlikt šai personai sodu par likuma pārkāpumu, kas liek ielaist dzīvoklī pārvaldnieku.

– Vai ūdens skaitītāja īpašniekam tiks piemērots naudas sods, ja, vizuāli pārbaudot ūdens skaitītāju, noskaidrosies, ka ar to ir veiktas prettiesiskas manipulācijas?

– Jautājumu par naudas sodu lems tiesa, ja apsaimniekotājs cels tādu prasību. Naudas soda apmērs būs atkarīgs no laika perioda, kad ar skaitītāju tika veiktas nelikumīgas darbības.

Sekas zaglim

– Kādas vēl sekas sagaida pārkāpēju, kurš veic prettiesiskas manipulācijas ar dzīvokļa ūdens skaitītāju?

– Šim cilvēkam būs jāmaksā par iztērēto ūdeni. Citiem vārdiem sakot, viņam naudas izteiksmē būs jākompensē ūdens zudums, par ko bija jāmaksā viņa kaimiņiem. Piemēram, astoņus mēnešus mājā bija ūdens zudumi un par šiem zaudējumiem maksāja visi dzīvokļu īpašnieki. Ja apsaimniekotājs atradis to, kurš nozadzis ūdeni, tad šai personai būs jāmaksā.

„Labam vadītājam jāreaģē ātri”

– Kaimiņi vienu no iedzīvotājiem tur aizdomās par zādību. Cik ātri, saņemot viņu iesniegumu, pārvaldniekam ir pienākums veikt pārbaudi iespējamā pārkāpēja dzīvoklī?

– Likums laika periodu nenosaka, taču pārvaldniekam ir pienākums pēc iespējas ātrāk veikt

pārbaudi. Ja nav citu steidzamāku uzdevumu, tad pārvaldnieks pārbaudi var veikt jau nākamajā dienā.

„Nāksim tad, ja korekcija pārsniegs 20%”

Rīgas valstspilsētas kapitālsabiedrības *Rīgas namu pārvaldnieks* Komunikācijas nodaļas vecākā speciāliste Evija Pastalniece pastāstīja, ka gadījumā, ja dzīvokļa īpašniekam ir aizdomas, ka kaimiņš ir negodprātīgs – iesniedzis nepareizus ūdens skaitītāju rādījumus, viņam par to jāinformē pārvaldnieks.

Tomēr pārbaude tiks veikta tikai tad, ja ūdens patēriņa starpība trīs mēnešus pēc kārtas pārsniegs 20%. Tas noteikts 2008. gada 9 decembra Ministru kabineta noteikumos Nr. 1013.

– Kādas darbības *Rīgas namu pārvaldnieks* veic pēc iedzīvotāju iesnieguma saņemšanas par ūdens zādību mājā?

– Ja trīs mēnešus pēc kārtas ūdens patēriņa starpība pārsniedz 20% no kopējā dzīvokļu īpašnieku patēriņa, apsaimniekotājam ir pienākums divu mēnešu laikā noskaidrot tik lielas korekcijas iemeslus. Pārvaldnieka pienākums ir rakstiski informēt dzīvokļu īpašniekus par secinājumiem, kā arī paziņot par nepieciešamajiem pasākumiem ūdens patēriņa starpības samazināšanai un to īstenošanas termiņiem.

– Kas varētu liecināt par to, ka ar ūdens skaitītāju ir veiktas manipulācijas?

– Piemēram, skaitītājam trūkst plombas, tam ir mehāniski bojājumi, korpusā uzkrājies kondensāts un, protams, būtiska neatbilstība starp skaitītāja rādījumu un to rādījumu, ko īpašnieks iesniedzis apsaimniekotājam. **K**

PELŅA SAMAZINĀS, TAĪFI PIEAUG

Uzņēmums *Rīgas ūdens* 2024. gadā ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumu tarifu plānojis paaugstināt divas reizes; 2026. gadā plānots vēl viens pieaugums.

Pirmais pieaugums notiks 1. martā un tie būs tikai 2%. Kopējais ūdensapgādes un kanalizācijas tarifs sasniegs 2,14 eiro bez PVN par kubikmetru līdzšinējo 2,10 eiro vietā.

Straujāku pieaugumu rīdzinieki piedzīvos no šī gada 1. jūnija. Tad ūdens tarifu plānots paaugstināt uzreiz par 10,3% jebšu no 1,17 eiro līdz 1,29 eiro par ūdens kubikmetru bez PVN un kanalizācijas tarifu par 9,3% jeb no 0,97 eiro līdz 1,06 eiro par kubikmetru. Ūdensapgādes un kanalizācijas kopējais tarifs attiecīgi paaugstināsies no 2,14 līdz 2,35 eiro bez PVN par kubikmetru jeb mazāk nekā par 10%.

Savukārt no 2026. gada jūnija ūdens tarifu plānots palielināt līdz 1,31 eiro par kubikmetru, bet kanalizācijas tarifu – līdz 1,09 eiro bez PVN par kubikmetru. Tad kopējais pakalpojuma tarifs sasniegs 2,40 eiro par kubikmetru.

„Tarifu izmaiņas ir saistītas ar pieaugošo pamatlīdzekļu nolietojumu, pieauguši pamatlīdzekļu uzturēšanas un remonta izdevumiem, palielinātām ekspluatācijas izmaksām, kā arī ūdens patēriņa samazināšanos,” skaidro uzņēmumā *Rīgas ūdens*.

Pēdējo gadu laikā uzņēmuma *Rīgas ūdens* apgrozījums aug, taču peļņa mazinās un 2023. gadā tā sasniedz tikai 4 miljonus eiro.

KĀ APRĒKINA NĪN?

Rīgas dome nosūtīja iedzīvotājiem maksāšanas paziņojumus: svarīgākais par nekustamā īpašuma nodokli 2024. gadā

Marina MATROŅINA

Līdz 15. februārim Rīgas domes Finanšu departaments nosūtīja rīdziniekiem paziņojumus par nekustamā īpašuma nodokļa samaksu 2024. gadā. Kā rīkoties, ja paziņojumā neatrodāt parasto atvieglojumu? Vai ir iespējams apturēt soda naudas uzkrāšanu, ja nodoklis nav samaksāts laikā? Kādos gadījumos nodokļa atvieglojums tiek piemērots automātiski, bet kādos īpašniekam ir jāvēlējas ar iesniegumu Finanšu departamentā? Mēģināsim to noskaidrot!

Nekustamā īpašuma nodoklis (NĪN)

Kas ir nekustamā īpašuma nodoklis?

NĪN ir ar likumu noteikts obligāts maksājums tās pašvaldības budžetā, kuras administratīvajā teritorijā atrodas nekustamais īpašums vai tā daļa.

Ko apliek ar NĪN?

- Ar NĪN apliek:
 - zemi;
 - ēkas (tai skaitā dzīvokļus), kā arī kadastra informācijas sistēmā reģistrētas, bet ekspluatācijā nenodotas ēkas;
 - inženierbūves.

Ko neapliek ar NĪN?

- Ar NĪN neapliek:
 - dzīvojamo māju palīgēkas (to daļas), kuru platība nepārsniedz 25 m² un kas netiek izmantotas saimnieciskajai darbībai (izņemot garāžas) (noteikts RD 09.06.2015. saistošajos noteikumos Nr. 148 *Par nekustamā īpašuma nodokli Rīgā* 8. punktā);
 - ar nekustamā īpašuma nodokli neapliekamos objektus, kuri ir noteikti likuma *Par nekustamā īpašuma nodokli* 1. panta otrajā daļā.

Kas maksā NĪN?

NĪN maksā personas, kuru īpašumā, tiesiskajā valdījumā vai lietošanā ir nekustamais īpašums.

Kas maksā NĪN par dzīvokļiem daudzdzīvokļu dzīvojamās mājās, ja īpašuma tiesības uz dzīvokli nav reģistrētas zemesgrāmatā?

NĪN tiek aprēķināts daudzdzīvokļu dzīvojamās mājās pārvaldniekam, kas NĪN maksājumus iekasē no personām, kuras īpašuma tiesības uz dzīvokli ieguvušas līdz dzīvojamās mājas privatizācijai vai no dzīvokļu īpašumu tiesiskajiem valdītājiem līdz nekustamā īpašuma reģistrēšanai zemesgrāmatā.

Kam tiek aprēķināts NĪN, ja īpašnieks ir miris?

Mantojuma atstājēja nāves brīdī vai brīdī, kad mantojums atklājas, tas kļūst par juridisku perso-

nu (mantojuma masu) un turpina pastāvēt līdz laikam, kad mantinieki to ir pieņēmuši un ieguvuši, tādējādi pārņemot visas mantojuma atstājēja tiesības un saistības. Visu šo laiku NĪN tiek aprēķināts mantojuma masai.

No kura brīža NĪN tiek aprēķināts mantiniekam?

Saskaņā ar likuma *Par nekustamā īpašuma nodokli* 7. pantu pienākums maksāt NĪN sākas ar nākamo gadu pēc īpašuma tiesību vai valdījuma tiesību rašanās, tātad mantiniekam par mantoto nekustamo īpašumu NĪN tiek aprēķināts ar nākamo gadu pēc mantojuma apliecības saņemšanas.

E-saziņa – priekšnoteikums NĪN atvieglojumu saņemšanai

Sākot ar 2023. taksācijas gadu un turpmāk, lai saņemtu nekustamā īpašuma nodokļa atvieglojumus, nodokļa maksātājam vai tā pilnvarotajai personai, aizbildnim vai aizgādnim līdz taksācijas gada 1. janvārim jāreģistrē oficiālā elektroniskā adrese vai jāsniedz piekrišana elektroniskai saziņai ar departamentu ar e-pasta starpniecību, turklāt minētajam elektroniskās saziņas kanālam ir jābūt aktīvam visu taksācijas gadu.

Vai uz visiem nodokļu maksātājiem – atvieglojumu saņēmējiem – attiecas prasība reģistrēt e-saziņas kanālu?

Minētā prasība netiek attiecināta uz nodokļu maksātājiem – pensionāriem, personām ar 1. vai 2. grupas invaliditāti, personām, kas atzītas par Černobiļas atomelektrostācijas avārijas rezultātā cietušajiem vai šīs avārijas seku likvidatoriem, personām, kurām Rīgas Sociālais dienests ir piešķīris maznodrošinātības vai trūcīgas mājās saimniecības statusu, un politiski represētām personām.

Kā var pieteikt elektronisko saziņu ar departamentu?

- Pieteikties ar nekustamā īpašuma nodokli saistītās korespondences (maksāšanas paziņojumi, lēmumi, atgādinājumi u.c.) saņemšanai elektroniski var:
 - aktivizējot oficiālo elektronisko adresi portālā Latvija.gov.lv;
 - nosūtot iesniegumu par e-pasta reģistrēšanu portālā www.eriga.lv (sadaļa „Nekustamā īpašuma nodoklis”, pakalpojums „E-dokumenti iesniegums”);
 - iesniedzot iesniegumu (parakstītu ar drošu elektronisko parakstu) par e-pasta reģistrēšanu uz departamenta e-pasta adresi: pip@riga.lv.

Kā rīkoties, ja neesmu aktīvs elektroniskajā vidē, bet vēlos pretendēt uz atvieglojumiem?

Nodokļu maksātājiem – fiziskām personām, uz kurām attiecas prasība reģistrēt e-saziņas kanālu, bet kuras dažādu iemeslu dēļ nav aktīvas elektroniskajā vidē un pretendē uz atvieglojumu saņemšanu, ir pienākums līdz taksācijas gada 1. janvārim iesniegt departamentā pamatotu iesniegumu, kurā norādīti objektīvi iemesli, kas liedz nodokļa maksātājam reģistrēt oficiālo elektronisko adresi vai piekrist elektroniskai saziņai ar departamentu ar e-pasta starpniecību.

Vai ir jāveic kādas darbības atvieglojumu saņemšanai, ja korespondence jau tiek saņemta elektroniski?

Ja visa ar nekustamā īpašuma nodokli saistītā korespondence jau tiek saņemta e-pastā vai izmantojot e-adresi, vērojās departamentā, lai piekristu elektroniskai saziņai un turpinātu saņemt nekustamā īpašuma nodokļa atvieglojumus, nav nepieciešama.

NĪN aprēķināšanas un maksāšanas kārtība

Kā aprēķina NĪN?

NĪN aprēķina no īpašuma kadastrālās vērtības pēc tā stāvokļa taksācijas gada 1. janvārī, reizinot ar atbilstīgu nodokļa likmi. Šobrīd NĪN likme ir 0,2–0,6% no īpašuma kadastrālās vērtības 2012. gadā. Jo vērtīgāks ir īpašums, jo lielāka NĪN likme, bet daudzdzīvokļu māju iedzīvotāji pārsvarā maksā nodokli pēc 0,2% likmes, kā arī saņem atlaides no pašvaldības.

Kad jāmaksā NĪN?

NĪN sāk maksāt ar nākamo taksācijas gadu pēc īpašuma tiesību vai valdījuma tiesību rašanās.

Kad tiek paziņots par aprēķināto NĪN?

Pašvaldība par NĪN apmēru kārtējam taksācijas gadam paziņo nodokļu maksātājam vai tā pilnvarotajai personai līdz tā paša gada 15. februārim,

nosūtot maksāšanas paziņojumu viņam vai viņa pilnvarotajai personai uz norādīto adresi.

Kad ir jāsamaksā NĪN?

NĪN maksājams reizi ceturksnī – ne vēlāk kā 31. martā, 15. maijā, 15. augustā un 15. novembrī – vienas ceturtdaļas apmērā no nodokļa gada summas. Ja nodokli maksā reizi gadā avansa veidā, tas jāsamaksā līdz taksācijas gada pirmajam maksājuma termiņam.

NĪN samaksas termiņu pagarināšana

Uz cik ilgu laiku var pagarināt aprēķināto NĪN kārtējo maksājumu?

Saskaņā ar likuma *Par nodokļiem un nodevām* 24. panta pirmās daļas 1. punktu aprēķināto NĪN kārtējo maksājumu var sadalīt termiņos uz laiku līdz vienam gadam, skaitot no iesnieguma iesniegšanas dienas.

Kā vajadzētu rīkoties, lai varētu pagarināt aprēķinātā NĪN kārtējo maksājumu?

Lai departaments varētu izvērtēt iespēju pagarināt nokavēto NĪN maksājumu nodokļa maksātājam ir jāiesniedz motivēts rakstisks iesniegums ne vēlāk kā 15 dienas (no 01.01.2024. ne vēlāk kā piecas darba dienas) pēc maksājuma termiņa iestāšanās.

Juridiskām personām, kas sastāda gada pārskatu, iesniegšanas mēneša pirmajā datumā iesniegumam jāpievieno bilance un peļņas vai zaudējumu aprēķins.

Vai ir iespēja atkārtoti pagarināt jau iepriekš pagarinātos NĪN samaksas termiņus?

Ja likuma *Par nodokļiem un nodevām* 24. panta pirmās daļas 1. punkta noteiktajā kārtībā pagarinātie nodokļa maksājumi ir samaksāti ne mazāk kā 80 procentu apmērā un tiek ievēroti likuma *Par nodokļiem un nodevām* 24. panta 1.3 daļas nosacījumi, nodokļa maksātājs pirms nokavētā maksājuma samaksas termiņa beigām var iesniegt motivētu iesniegumu un lūgt nokavēto nodokļu maksājumu atkārtoti sadalīšanu termiņos līdz sešiem mēnešiem.

Vai, vienojoties par nodokļa samaksas termiņa pagarināšanu, tiek aprēķināta nokavējuma nauda?

- Samaksas termiņa pagarinājuma laikā nokavējuma nauda tiek aprēķināta vienas ceturrtās daļas apmērā (0,0125%) no noteiktās nokavējuma naudas par katru dienu.
- Ja samaksas termiņa pagarinājumam beidzoties, nodokļu maksātājs nokavētos maksājumus nebūs samaksājis pilnā apmērā vai samaksas termiņu pagarinājis likuma „Par nodokļiem un nodevām” noteiktajā kārtībā, kā arī gadījumos, kad lēmums par samaksas termiņu pagarinājumu tiks atcelts, par parāda nesamaksāto daļu visā kavējuma periodā nokavējuma nauda tiks aprēķināta vispārējā kārtībā (0,05%).

Vienošanās par NĪN parādu samaksas grafiku

Vai tad, ja ir izveidojies NĪN parāds, var vienoties par labprātīgu parāda atmaksu, un kāds ir maksimālais parāda atmaksas termiņš?

Finansiālās grūtībās nonākušiem NĪN maksātājiem, iesniedzot motivētu iesniegumu, ir iespēja vienoties ar departamentu par nokavēto nekustamā īpašuma nodokļu maksājumu samaksas grafiku uz laiku līdz trim gadiem, maksājot parādu katru mēnesi vienādās daļās.

Vai ir iespēja vienoties ar departamentu par labprātīgu parāda atmaksu gadījumā, kad piedziņas lieta ir nodota zvērinātam tiesu izpildītājam?

- Lai vienotos par parāda atmaksas grafiku pēc tam, kad piedziņas lieta nodota zvērinātam tiesu izpildītājam:
- ir jāapmaksā zvērinātam tiesu izpildītājam izdevumi, kas radušies lietas izpildes gaitā;
- jāiesniedz motivēts iesniegums departamentam ar lūgumu saskaņot parāda atmaksas grafiku, pievienojot zvērināta tiesu izpildītāja apliecinājumu par iepriekšminēto lietas izpildes izdevumu apmaksu.

Vai ir noteikts termiņš, kādā var iesniegt iesniegumu par parāda labprātīgu atmaksu?

Iesniegums var iesniegt ne vēlāk kā sešus mēnešus pēc tam, kad paziņots lēmums par nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu.

Vai, saskaņojot ar departamentu grafiku par labprātīgu parāda atmaksu, tiek aprēķināta nokavējuma nauda?

No dienas, kad departaments ir saskaņojis ar maksātāju lēmumu par nokavēto nodokļu maksājumu labprātīgu izpildi, nokavējuma nauda tiek aprēķināta samazinātā (0,025 procentu) apmērā par katru dienu visā grafika izpildes periodā.

Vai visi NĪN maksātāji var vienoties ar departamentu par labprātīgas parāda atmaksas grafiku?

Šis pakalpojums neattiecas uz nodokļu maksātājiem, par kuriem tiesa pieņēmusi lēmumu par maksātnespējas procesa, ārpustiesas tiesiskās aizsardzības procesa pasludināšanu vai tiesiskās aizsardzības procesa ierosināšanu.

Konsultācijas NĪN administrēšanas jautājumos

Kur un kā var saņemt konsultāciju klātienē un kādā iestādē tas notiek?

Klātienē Rīgas valstspilsētas pašvaldības Finanšu departamentā Terēzes ielā 5, Rīgā klientu apkalpošana notiek tikai pēc iepriekšēja pieraksta, zvanot pa tālruni **80000850** vai **67026760**.

Pakalpojuma saņemšanai nepieciešamie dokumenti:

- pase vai personas apliecība (eID karte);
- pilnvarotajai personai – notariāli apliecināta pilnvara;
- aizbildnim, aizgādnim – bāriņtiesas lēmums.

Kā var saņemt konsultāciju pa tālruni?

Telefonisku konsultāciju var saņemt, zvanot pa informatīvo tālruni **80000850** (bezmaksas) un **+371 67105919** (zvaniem no ārzemēm).

Savstarpējai telefoniskai komunikācijai konsultants lūgs jums nosaukt divas pazīmes jeb identifikatorus: vārdu, uzvārdu un nodokļu maksātāja numuru (tiek norādīts nosūtītajos NĪN maksāšanas paziņojumos).

Ja vēlaties piešķirt tiesības citai personai pārstāvēt jūs konkrētajā situācijā, sazinoties ar departamentu pa tālruni, ir iespēja izveidot drošības paroli portālā www.eriga.lv (e-pakalpojums „Nekustamā īpašuma nodoklis” sadaļa „Parole”).

Kā var saņemt konsultāciju pa e-pastu?

Vispārīgu konsultāciju var saņemt, uzrakstot pieprasījumu (bez droša elektroniska paraksta) uz e-pasta adresi: pip@riga.lv, savukārt informācijas iegūšanai par konkrēto objektu vai nodokļa maksātāju lūdzam vērsties departamentā ar oficiālu iesniegumu.

Kā var iesniegt iesniegumu?

- iesniegumu varat nosūtīt:
- uz e-pasta adresi: pip@riga.lv (dokumentam ir jābūt parakstītam ar drošu elektronisko parakstu);
- pa pastu uz adresi Terēzes iela 5, Rīga, LV-1012. Iesniegumu varat:
- ievietot departamenta pastkastītē pie ieejas ēkā Terēzes ielā 5, Rīgā;
- iesniegt pēc iepriekšējā pieraksta, ierodoties uz klātienes konsultāciju;
- iesniedzot departamentam adresētu iesniegumu Rīgas pilsētas Apkaimju iedzīvotāju centros. **K**

NEKUSTAMĀ ĪPAŠUMA NODOKĻA ATVIEGLOJUMU PIEMĒROŠANAS NOSACĪJUMI RĪGĀ

Trūcīgām vai maznodrošinātām mājsaimniecībām

Nekustamā īpašuma nodokļa atvieglojumus no taksācijas gadam aprēķinātās nekustamā īpašuma nodokļa summas piešķir nodokļa maksātājam, kuram ar Rīgas Sociālā dienesta lēmumu piešķirts:

- trūcīgas mājsaimniecības statuss – 90%;
- maznodrošinātas mājsaimniecības statuss – 70%.

Pensionāriem

Nekustamā īpašuma nodokļa atvieglojumus Rīgas valstspilsētā var saņemt pensionārs, kurš ir sasniedzis Latvijas Republikā noteikto vecumu, kas dod tiesības pieprasīt vecuma pensiju un ir ieguvis pensionāra statusu. No 2024. gada pensionēšanās vecums Latvijā ir 64 gadi un deviņi mēneši.

Nekustamā īpašuma nodokļa atvieglojumus no taksācijas gadam aprēķinātās nekustamā īpašuma nodokļa summas piešķir:

- vientuļam pensionāram – 90%;

Vientuļš pensionārs ir pensionārs, kuram nav laulātā, pilngadīgu bērnu un nav pilngadīgu personu, ar kurām ir kopīga deklarētā dzīvesvieta.

- pensionāram, kuram nav pilngadīgu bērnu un kurš savā dzīvesvietā deklarēts viens vai kopā tikai ar vienu personu, kura ir persona ar 1. vai 2. grupas invaliditāti vai pensionārs – 70%; Atvieglojumus var piemērot arī gadījumos, kad pensionāram ir pilngadīgs bērns, kurš ir persona ar 1. vai 2. grupas invaliditāti vai pensionārs, un abām personām ir kopīga deklarētā dzīvesvieta.
- pensionāram, kuram ir pilngadīgi bērni un kurš savā dzīvesvietā deklarēts viens vai kopā tikai ar vienu personu, kura ir persona ar 1. vai 2. grupas invaliditāti vai pensionārs – 50%.
- Nodokļa maksātājam, kuram ir kopīga deklarētā dzīvesvieta ar personu ar 1. vai 2. grupas invaliditāti, kurš ir nodokļa maksātāja

laulātais vai nodokļa maksātāja vai tā laulātā bērns, mazbērns, brālis, māsa, kāds no vecākiem vai vecvecākiem ir tiesības saņemt atvieglojumus 70% apmērā.

Atvieglojumu piešķiršanu neietekmē nepilngadīgās personas, kuru dzīvesvieta deklarēta nekustamā īpašuma adresē.

Personām ar invaliditāti

Nekustamā īpašuma nodokļa atvieglojumus no taksācijas gadam aprēķinātās nekustamā īpašuma nodokļa summas piešķir:

- vientuļai personai ar 1. vai 2. grupas invaliditāti – 90%;

Vientuļa persona ar 1. vai 2. grupas invaliditāti ir persona, kurai nav laulātā, pilngadīgu bērnu un nav pilngadīgu personu, ar kurām ir kopīga deklarētā dzīvesvieta.

- nodokļa maksātājam ar 1. vai 2. grupas invaliditāti – 70%;
- bēnam ar invaliditāti vai nodokļa maksātājam, kuram ir kopīga deklarētā dzīvesvieta ar bērnu ar invaliditāti, kurš ir šīs personas vai tās laulātā bērns, mazbērns, brālis vai māsa – 90%;
- nodokļa maksātājam, kuram ir kopīga deklarētā dzīvesvieta ar personu ar 1. vai 2. grupas invaliditāti, kurš ir nodokļa maksātāja laulātais vai nodokļa maksātāja vai tā laulātā bērns, mazbērns, brālis, māsa, kāds no vecākiem vai vecvecākiem – 70%.

Ģimenēm ar bērniem

Nekustamā īpašuma nodokļa atvieglojumus Rīgas valstspilsētā var saņemt nodokļa maksātājs, kuram pašam (vai kopā ar laulāto) vai tā laulātajam taksācijas gada 1. janvārī ir bērns (bērni) vecumā līdz 19 gadiem vai bērns (bērni) pēc pilngadības sasniegšanas, kamēr viņi turpina vispārējās, profesionālās, augstākās vai speciālās izglītības iegūšanu dienas nodaļā (pilna laika klātienes studijas), bet ne ilgāk kā līdz 24 gadu vecuma sasniegšanai.

Nekustamā īpašuma nodokļa atvieglojumus no taksācijas gadam aprēķinātās nekustamā īpašuma nodokļa summas piešķir par:

- trīs un vairāk bērniem – 90%;
- diviem bērniem – 70%;
- vienu bērnu – 50%.

Departaments atvieglojumus par bērniem līdz pilngadības sasniegšanas piešķir automātiski, pamatojoties uz Rīgas domes Vienotās informācijas sistēmas datiem par personas atbilstību saistošajiem noteikumiem.

Departamentā līdz taksācijas gada 15. decembrim jāvērsas tikai, lai iesniegtu:

- pieteikumu atvieglojumu saņemšanai par bērnu pēc pilngadības sasniegšanas (pieteikumam jābūt parakstītam ar drošu elektronisko parakstu; iesniegtam no oficiālās elektroniskās adreses konta vai pašrocīgi parakstītam un atsūtītam pa pastu, vai arī ievietotam iesniegumu pastkastē blakus ieejai ēkā Terēzes ielā 5) un
- izglītības iestādes apliecinājumu par bērnu pēc pilngadības sasniegšanas (bet ne ilgāk kā līdz 24 gadu vecuma sasniegšanai), ka bērns taksācijas gada 1. janvārī turpina vispārējās, profesionālās, augstākās vai speciālās izglītības iegūšanu dienas nodaļā (pilna laika klātienes studijas).

Izglītības iestādes apliecinājums departamentā ir jāiesniedz katru taksācijas gadu, kamēr bērns pēc pilngadības sasniegšanas turpina studijas un atbilst atvieglojumu piemērošanas nosacījumiem.

Politiski represētajām personām

Nekustamā īpašuma nodokļa atvieglojumus no taksācijas gadam aprēķinātās nekustamā īpašuma nodokļa summas piešķir nodokļa maksātājam, kuram ir politiski represētās personas statuss – 50%. **K**

„LĒTĀK BIJA REMONTĒT BALKONUS!”

Rīdzinieki turpina saņemt lielus nodokļu rēķinus savu māju sliktā stāvokļa dēļ, papildus izdevumi veido vidēji 500 eiro gadā

Liene VARGA

Atsevišķus rīdziniekus februārī nepatīkami šokēja straujš nekustamā īpašuma nodokļa pieaugums. 2024. gadā viņiem nodoklis palielinājies uzreiz 15 reizes. Rīgas domes Finanšu departamentā skaidro: ja māja tiek atzīta par vidi degradējošu, tad dzīvokļu īpašniekiem ikgadējais nekustamā īpašuma nodoklis jāmaksā pēc maksimālās likmes. „Tas ir šausmīgi!” – sūdzas cietušie rīdzinieki. „Lētāk droši vien būtu bijis māju izremontēt...”

„Man jāmaksā teju 800 eiro!”

Kristīna ar nepacietību gaidīja jauno nodokļa rēķinu no Rīgas domes Finanšu departamenta.

– Pirms vairākiem gadiem nopirku dzīvokli šajā daudzdzīvokļu mājā. Un 2022. gadā mēs, tāpat kā citi dzīvokļu īpašnieki, saņēmām informāciju no pašvaldības nekustamo īpašumu uzraugošās iestādes par balkonu avārijas stāvokli.

Dzīvokļu īpašniekiem tika piedāvāts vai nu steigami organizēt balkonu remontdarbus, vai, sākot ar nākamā, 2023. gadu, maksāt nekustamā īpašuma nodokli ar paaugstinātu likmi 3% apmērā no kadastrālās vērtības (agrāk nodoklis iedzīvotājiem tika aprēķināts ar likmi 0,2%). Apsaimniekotājs izsūtīja anketas, aicinot iedzīvotājus balsot par remontdarbiem un to apmaksu, taču lielākā daļa Kristīnas kaimiņu to neuztvēra nopietni.

– 2023. gada februārī saņēmām no Pašvaldības ienākumu pārvaldes pirmo īpašuma nodokļa rēķinu ar paaugstinātu likmi, – stāsta dzīvokļa īpašniece. – Gadā bija jāmaksā 547 eiro.

Kristīna ar mokām samaksāja nodokli par 2023. gada pirmajiem trīs ceturkšņiem, bet par ceturto ceturksni aizkavēja maksājumu (mēģiniet uzreiz izraut no ģimenes budžeta 123 eiro, tas nav viegli).

2024. gada februārī dzīvokļa īpašniece saņēma nodokļa aprēķinu par 2024. gadu un pārliecinājās, ka nodokļa summa nav mazinājusies, Kristīnai par gadu atkal jāmaksā gandrīz 550 eiro:

– Kopā ar parādu par pagājušo gadu iznāk teju 800 eiro.

Nekādu atlaižu nebūs

Kristīna brīdina rīdziniekus: plānojot iegādāties dzīvokli tipveida mājokļu tirgū, izvēlieties dzīvokli ēkā bez balkoniem, pretējā gadījumā riskēsiet maksāt lielāku nekustamā īpašuma nodokli.

– Mūsu kaimiņi jau otro gadu nespēj vienoties un nobalsot par balkonu remontu. Un cieš visi, arī es, – dzīvokļa bez balkona īpašniece. Ģimenēm ar bērniem pienākas papildu nekustamā īpašuma nodokļa atlaide, taču mūsu gadījumā, kad nodokļa palielinājums izriet no uzraugošās institūcijas lē-

muma, ne tikai visi atvieglojumi tiek atcelti, bet arī nodokļa apmērs tiek aprēķināts pēc ārkārtīgi augstas likmes.

„Iedzīvotāji acīmredzot ir mazohisti...”

Kristīnas stāsts ir izraisījis aktīvas diskusijas sociālajos tīklos, kur izteikušies ne tikai iedzīvotāji, bet arī māju apsaimniekotāji.

„Mums apsaimniekošanā ir tāda māja,” raksta Ruta. – Tad lūk, tik vienalldzīgus un pasīvus dzīvokļu īpašniekus vēl nebiju sastapusi... Turklāt ne visos stāvos ir balkoni, proti, nav vajadzīgi milzīgi ieguldījumi, lai tos savestu kārtībā. Acīmredzot iedzīvotāji ir mazohisti, jo viņiem palielināto nodokļu summas samaksāt ir vieglāk, nekā risināt problēmu.

Svetlana dalījās ar informāciju par to, ka līdzīga situācija bijusi arī viņas mājā, taču, sadarbojoties ar apsaimniekotāju, izdevies izvairīties no nodokļa palielināšanas: „Mums sapulcē izstāstīja, ka būvinspekcijas pārbaudē balkoni ir atzīti par nedrošiem un, ja nepiekritīsim finansēt remontu, sekos lieli sodi palielināta nekustamā īpašuma nodokļa veidā. Dzīvokļu īpašnieki sapulcē tieši desmit minūšu laikā savāca nepieciešamos parakstus remontam, un visi tam piekrita gandrīz vienbalsīgi.”

Visa atbildība gulstas uz dzīvokļu īpašniekiem

Rīgas valstspilsētas pašvaldības Īpašuma departamenta Būvju sakārtošanas pārvaldes priekšniece Irīna Miķelsone, komentējot pagājušajā gadā notikušo nekustamā īpašuma nodokļa palielināšanu degradētajām ēkām, apstiprināja, ka objektam degradētas ēkas statusu piešķir Būvju sakārtošanas pārvalde.

Rīgas domes saistošajos noteikumos Nr. 146 ir uzskaitīti būves izskata defekti, kuru dēļ tā var tikt klasificēta kā degradējoša vai bīstama. Turklāt atsevišķas pazīmes var liecināt, ka ēkas tehniskais stāvoklis neatbilst *Būvniecības likumā* noteiktajām prasībām.

Lēmumu, ka ēka ir bīstama vai degradēta, pieņem būvinspektors, uzraugot ēkas ekspluatāciju.

– Dzīvokļu īpašniekiem ir jāsaprot, ka nodrošināt, lai ēka, kurā viņi dzīvo, atbilstu normatīvos

noteiktajām prasībām, ir viņu pienākums. Tāpat dzīvokļu īpašnieki ir atbildīgi par remontdarbu savlaicīgu finansēšanu, uzsver mūsu sarunbiedre. – Kā mājas īpašnieki apmaksās remontu – no mājas uzkrājumiem vai ņems aizņēmumu, – tā ir viņu izvēle.

Vispirms vērsīsimies pie mājas apsaimniekotāja!

– Kas saņems informāciju no pašvaldības par to, ka ēka tiek uzskatīta par degradētu?

– Ja ēkas izskats neatbilst minimālajām prasībām, tas nozīmē, ka paši dzīvokļu īpašnieki nepilda likumā noteikto pienākumu uzraudzīt savu īpašumu. Taču pašvaldība vispirms vērsīsies pie apsaimniekotāja ar prasību māju sakārtot un tikai tad, ja apsaimniekotājs nekādā veidā nereaģēs, pašvaldība uzrunās šīs ēkas īpašniekus ar tādu pašu prasību – sakārtot īpašumu.

– Cik daudz laika jūs dodat dzīvokļu īpašniekiem, lai viņi brīvprātīgi savestu kārtībā ēku?

– Pašvaldība tam dod 18 mēnešus. Taču, ja dzīvokļu īpašnieki darīs zināmu kādu nozīmīgu argumentu, no kura izriet, ka mājas sakārtošanai nepieciešams ilgāks laiks, tad pašvaldība to ņems vērā.

Kā un ko darīt?

– Mūsu lasītāji atzīst, ka vēstules ar brīdinājumu par lielāka nodokļa piemērošanu saņēmuši vairākas reizes. Vai palielinātais nodoklis tiks atcelts, ja viņi steigami nobalsos par remontu?

– Par pierādījumu, ka dzīvokļu īpašnieki ir gatavi māju sakārtot, uzskata viņu lēmumu, kas

pieņemts likumā noteiktajā kārtībā. Lēmumā jānorāda detalizēts darbu grafiks: tehniskās dokumentācijas sagatavošanas un apstiprināšanas termiņš, darbu sākšanas un saprātīgs darbu pabeigšanas termiņš, kā arī finansējuma avoti.

Bet, ja kopsapulcē iedzīvotāji nobalsos tikai par iemaksu palielināšanu uzkrājumu fondā, tas netiks uzskatīts par pārliecinošu argumentu nodokļa samazināšanai.

– Tātad, ja dzīvokļu īpašnieki jau ir saņēmuši rēķinus ar palielinātu nekustamā īpašuma nodokli, viņi vairs neko nevar darīt?

– Tas nav pareizi! Pat ja dzīvokļu īpašnieku mājoklim jau ir aprēķināts lielāks nodoklis, viņi var lūgt atlikt lēmumu par mājas klasificēšanu kā degradētu būvi uz laiku līdz 12, 18 vai 30 mēnešiem atkarībā no mājas tehniskā stāvokļa un īpašnieku gatavības veikt remontdarbus.

Bet lēmumu tāpat vien nevienam neatceļ. Dzīvokļu īpašniekiem būs jāpierāda (ar attiecīgu dokumentu un lēmumu palīdzību), ka viņi ir spējīgi pašu izvēlētajā termiņā novērst visus konstatētos trūkumus. Ja īpašnieki solījumu nepildīs, tad palielinātais nekustamā īpašuma nodoklis tiks aprēķināts par visu periodu, arī par to, kad lēmums bija apturēts.

– Un, ja mājas remontdarbi jau sākušies, vai tad trīs procentu nodokli atcels?

– Jā, dzīvokļu īpašnieki var lūgt atcelt palielināto nekustamā īpašuma nodokli, kad ir sākti reāli darbi ēkas vizuālo defektu novēršanai, tas ir, ir iekārtots būvlaukums.

– Kā īpašnieki uzzinās, ka nodoklis ir pārreķināts?

– Rēķinus ar pārreķināto nodokli dzīvokļu īpašniekiem nosūtīs Rīgas domes Finanšu departaments. **K**

ies uz Likuma 2.panta 1.daļu, 3.panta 1., 1.º, 2. un 3.daļu, 5.panta 1. un 3.daļu, 6.panta 1. un 3.daļu, 7.panta 1. un 3.daļu, 8.panta 1. un 3.daļu, 9.panta 1. un 3.daļu, 10.panta 1. un 3.daļu, 11.panta 1. un 3.daļu, 12.panta 1. un 3.daļu, 13.panta 1. un 3.daļu, 14.panta 1. un 3.daļu, 15.panta 1. un 3.daļu, 16.panta 1. un 3.daļu, 17.panta 1. un 3.daļu, 18.panta 1. un 3.daļu, 19.panta 1. un 3.daļu, 20.panta 1. un 3.daļu, 21.panta 1. un 3.daļu, 22.panta 1. un 3.daļu, 23.panta 1. un 3.daļu, 24.panta 1. un 3.daļu, 25.panta 1. un 3.daļu, 26.panta 1. un 3.daļu, 27.panta 1. un 3.daļu, 28.panta 1. un 3.daļu, 29.panta 1. un 3.daļu, 30.panta 1. un 3.daļu, 31.panta 1. un 3.daļu, 32.panta 1. un 3.daļu, 33.panta 1. un 3.daļu, 34.panta 1. un 3.daļu, 35.panta 1. un 3.daļu, 36.panta 1. un 3.daļu, 37.panta 1. un 3.daļu, 38.panta 1. un 3.daļu, 39.panta 1. un 3.daļu, 40.panta 1. un 3.daļu, 41.panta 1. un 3.daļu, 42.panta 1. un 3.daļu, 43.panta 1. un 3.daļu, 44.panta 1. un 3.daļu, 45.panta 1. un 3.daļu, 46.panta 1. un 3.daļu, 47.panta 1. un 3.daļu, 48.panta 1. un 3.daļu, 49.panta 1. un 3.daļu, 50.panta 1. un 3.daļu, 51.panta 1. un 3.daļu, 52.panta 1. un 3.daļu, 53.panta 1. un 3.daļu, 54.panta 1. un 3.daļu, 55.panta 1. un 3.daļu, 56.panta 1. un 3.daļu, 57.panta 1. un 3.daļu, 58.panta 1. un 3.daļu, 59.panta 1. un 3.daļu, 60.panta 1. un 3.daļu, 61.panta 1. un 3.daļu, 62.panta 1. un 3.daļu, 63.panta 1. un 3.daļu, 64.panta 1. un 3.daļu, 65.panta 1. un 3.daļu, 66.panta 1. un 3.daļu, 67.panta 1. un 3.daļu, 68.panta 1. un 3.daļu, 69.panta 1. un 3.daļu, 70.panta 1. un 3.daļu, 71.panta 1. un 3.daļu, 72.panta 1. un 3.daļu, 73.panta 1. un 3.daļu, 74.panta 1. un 3.daļu, 75.panta 1. un 3.daļu, 76.panta 1. un 3.daļu, 77.panta 1. un 3.daļu, 78.panta 1. un 3.daļu, 79.panta 1. un 3.daļu, 80.panta 1. un 3.daļu, 81.panta 1. un 3.daļu, 82.panta 1. un 3.daļu, 83.panta 1. un 3.daļu, 84.panta 1. un 3.daļu, 85.panta 1. un 3.daļu, 86.panta 1. un 3.daļu, 87.panta 1. un 3.daļu, 88.panta 1. un 3.daļu, 89.panta 1. un 3.daļu, 90.panta 1. un 3.daļu, 91.panta 1. un 3.daļu, 92.panta 1. un 3.daļu, 93.panta 1. un 3.daļu, 94.panta 1. un 3.daļu, 95.panta 1. un 3.daļu, 96.panta 1. un 3.daļu, 97.panta 1. un 3.daļu, 98.panta 1. un 3.daļu, 99.panta 1. un 3.daļu, 100.panta 1. un 3.daļu, 101.panta 1. un 3.daļu, 102.panta 1. un 3.daļu, 103.panta 1. un 3.daļu, 104.panta 1. un 3.daļu, 105.panta 1. un 3.daļu, 106.panta 1. un 3.daļu, 107.panta 1. un 3.daļu, 108.panta 1. un 3.daļu, 109.panta 1. un 3.daļu, 110.panta 1. un 3.daļu, 111.panta 1. un 3.daļu, 112.panta 1. un 3.daļu, 113.panta 1. un 3.daļu, 114.panta 1. un 3.daļu, 115.panta 1. un 3.daļu, 116.panta 1. un 3.daļu, 117.panta 1. un 3.daļu, 118.panta 1. un 3.daļu, 119.panta 1. un 3.daļu, 120.panta 1. un 3.daļu, 121.panta 1. un 3.daļu, 122.panta 1. un 3.daļu, 123.panta 1. un 3.daļu, 124.panta 1. un 3.daļu, 125.panta 1. un 3.daļu, 126.panta 1. un 3.daļu, 127.panta 1. un 3.daļu, 128.panta 1. un 3.daļu, 129.panta 1. un 3.daļu, 130.panta 1. un 3.daļu, 131.panta 1. un 3.daļu, 132.panta 1. un 3.daļu, 133.panta 1. un 3.daļu, 134.panta 1. un 3.daļu, 135.panta 1. un 3.daļu, 136.panta 1. un 3.daļu, 137.panta 1. un 3.daļu, 138.panta 1. un 3.daļu, 139.panta 1. un 3.daļu, 140.panta 1. un 3.daļu, 141.panta 1. un 3.daļu, 142.panta 1. un 3.daļu, 143.panta 1. un 3.daļu, 144.panta 1. un 3.daļu, 145.panta 1. un 3.daļu, 146.panta 1. un 3.daļu, 147.panta 1. un 3.daļu, 148.panta 1. un 3.daļu, 149.panta 1. un 3.daļu, 150.panta 1. un 3.daļu, 151.panta 1. un 3.daļu, 152.panta 1. un 3.daļu, 153.panta 1. un 3.daļu, 154.panta 1. un 3.daļu, 155.panta 1. un 3.daļu, 156.panta 1. un 3.daļu, 157.panta 1. un 3.daļu, 158.panta 1. un 3.daļu, 159.panta 1. un 3.daļu, 160.panta 1. un 3.daļu, 161.panta 1. un 3.daļu, 162.panta 1. un 3.daļu, 163.panta 1. un 3.daļu, 164.panta 1. un 3.daļu, 165.panta 1. un 3.daļu, 166.panta 1. un 3.daļu, 167.panta 1. un 3.daļu, 168.panta 1. un 3.daļu, 169.panta 1. un 3.daļu, 170.panta 1. un 3.daļu, 171.panta 1. un 3.daļu, 172.panta 1. un 3.daļu, 173.panta 1. un 3.daļu, 174.panta 1. un 3.daļu, 175.panta 1. un 3.daļu, 176.panta 1. un 3.daļu, 177.panta 1. un 3.daļu, 178.panta 1. un 3.daļu, 179.panta 1. un 3.daļu, 180.panta 1. un 3.daļu, 181.panta 1. un 3.daļu, 182.panta 1. un 3.daļu, 183.panta 1. un 3.daļu, 184.panta 1. un 3.daļu, 185.panta 1. un 3.daļu, 186.panta 1. un 3.daļu, 187.panta 1. un 3.daļu, 188.panta 1. un 3.daļu, 189.panta 1. un 3.daļu, 190.panta 1. un 3.daļu, 191.panta 1. un 3.daļu, 192.panta 1. un 3.daļu, 193.panta 1. un 3.daļu, 194.panta 1. un 3.daļu, 195.panta 1. un 3.daļu, 196.panta 1. un 3.daļu, 197.panta 1. un 3.daļu, 198.panta 1. un 3.daļu, 199.panta 1. un 3.daļu, 200.panta 1. un 3.daļu, 201.panta 1. un 3.daļu, 202.panta 1. un 3.daļu, 203.panta 1. un 3.daļu, 204.panta 1. un 3.daļu, 205.panta 1. un 3.daļu, 206.panta 1. un 3.daļu, 207.panta 1. un 3.daļu, 208.panta 1. un 3.daļu, 209.panta 1. un 3.daļu, 210.panta 1. un 3.daļu, 211.panta 1. un 3.daļu, 212.panta 1. un 3.daļu, 213.panta 1. un 3.daļu, 214.panta 1. un 3.daļu, 215.panta 1. un 3.daļu, 216.panta 1. un 3.daļu, 217.panta 1. un 3.daļu, 218.panta 1. un 3.daļu, 219.panta 1. un 3.daļu, 220.panta 1. un 3.daļu, 221.panta 1. un 3.daļu, 222.panta 1. un 3.daļu, 223.panta 1. un 3.daļu, 224.panta 1. un 3.daļu, 225.panta 1. un 3.daļu, 226.panta 1. un 3.daļu, 227.panta 1. un 3.daļu, 228.panta 1. un 3.daļu, 229.panta 1. un 3.daļu, 230.panta 1. un 3.daļu, 231.panta 1. un 3.daļu, 232.panta 1. un 3.daļu, 233.panta 1. un 3.daļu, 234.panta 1. un 3.daļu, 235.panta 1. un 3.daļu, 236.panta 1. un 3.daļu, 237.panta 1. un 3.daļu, 238.panta 1. un 3.daļu, 239.panta 1. un 3.daļu, 240.panta 1. un 3.daļu, 241.panta 1. un 3.daļu, 242.panta 1. un 3.daļu, 243.panta 1. un 3.daļu, 244.panta 1. un 3.daļu, 245.panta 1. un 3.daļu, 246.panta 1. un 3.daļu, 247.panta 1. un 3.daļu, 248.panta 1. un 3.daļu, 249.panta 1. un 3.daļu, 250.panta 1. un 3.daļu, 251.panta 1. un 3.daļu, 252.panta 1. un 3.daļu, 253.panta 1. un 3.daļu, 254.panta 1. un 3.daļu, 255.panta 1. un 3.daļu, 256.panta 1. un 3.daļu, 257.panta 1. un 3.daļu, 258.panta 1. un 3.daļu, 259.panta 1. un 3.daļu, 260.panta 1. un 3.daļu, 261.panta 1. un 3.daļu, 262.panta 1. un 3.daļu, 263.panta 1. un 3.daļu, 264.panta 1. un 3.daļu, 265.panta 1. un 3.daļu, 266.panta 1. un 3.daļu, 267.panta 1. un 3.daļu, 268.panta 1. un 3.daļu, 269.panta 1. un 3.daļu, 270.panta 1. un 3.daļu, 271.panta 1. un 3.daļu, 272.panta 1. un 3.daļu, 273.panta 1. un 3.daļu, 274.panta 1. un 3.daļu, 275.panta 1. un 3.daļu, 276.panta 1. un 3.daļu, 277.panta 1. un 3.daļu, 278.panta 1. un 3.daļu, 279.panta 1. un 3.daļu, 280.panta 1. un 3.daļu, 281.panta 1. un 3.daļu, 282.panta 1. un 3.daļu, 283.panta 1. un 3.daļu, 284.panta 1. un 3.daļu, 285.panta 1. un 3.daļu, 286.panta 1. un 3.daļu, 287.panta 1. un 3.daļu, 288.panta 1. un 3.daļu, 289.panta 1. un 3.daļu, 290.panta 1. un 3.daļu, 291.panta 1. un 3.daļu, 292.panta 1. un 3.daļu, 293.panta 1. un 3.daļu, 294.panta 1. un 3.daļu, 295.panta 1. un 3.daļu, 296.panta 1. un 3.daļu, 297.panta 1. un 3.daļu, 298.panta 1. un 3.daļu, 299.panta 1. un 3.daļu, 300.panta 1. un 3.daļu, 301.panta 1. un 3.daļu, 302.panta 1. un 3.daļu, 303.panta 1. un 3.daļu, 304.panta 1. un 3.daļu, 305.panta 1. un 3.daļu, 306.panta 1. un 3.daļu, 307.panta 1. un 3.daļu, 308.panta 1. un 3.daļu, 309.panta 1. un 3.daļu, 310.panta 1. un 3.daļu, 311.panta 1. un 3.daļu, 312.panta 1. un 3.daļu, 313.panta 1. un 3.daļu, 314.panta 1. un 3.daļu, 315.panta 1. un 3.daļu, 316.panta 1. un 3.daļu, 317.panta 1. un 3.daļu, 318.panta 1. un 3.daļu, 319.panta 1. un 3.daļu, 320.panta 1. un 3.daļu, 321.panta 1. un 3.daļu, 322.panta 1. un 3.daļu, 323.panta 1. un 3.daļu, 324.panta 1. un 3.daļu, 325.panta 1. un 3.daļu, 326.panta 1. un 3.daļu, 327.panta 1. un 3.daļu, 328.panta 1. un 3.daļu, 329.panta 1. un 3.daļu, 330.panta 1. un 3.daļu, 331.panta 1. un 3.daļu, 332.panta 1. un 3.daļu, 333.panta 1. un 3.daļu, 334.panta 1. un 3.daļu, 335.panta 1. un 3.daļu, 336.panta 1. un 3.daļu, 337.panta 1. un 3.daļu, 338.panta 1. un 3.daļu, 339.panta 1. un 3.daļu, 340.panta 1. un 3.daļu, 341.panta 1. un 3.daļu, 342.panta 1. un 3.daļu, 343.panta 1. un 3.daļu, 344.panta 1. un 3.daļu, 345.panta 1. un 3.daļu, 346.panta 1. un 3.daļu, 347.panta 1. un 3.daļu, 348.panta 1. un 3.daļu, 349.panta 1. un 3.daļu, 350.panta 1. un 3.daļu, 351.panta 1. un 3.daļu, 352.panta 1. un 3.daļu, 353.panta 1. un 3.daļu, 354.panta 1. un 3.daļu, 355.panta 1. un 3.daļu, 356.panta 1. un 3.daļu, 357.panta 1. un 3.daļu, 358.panta 1. un 3.daļu, 359.panta 1. un 3.daļu, 360.panta 1. un 3.daļu, 361.panta 1. un 3.daļu, 362.panta 1. un 3.daļu, 363.panta 1. un 3.daļu, 364.panta 1. un 3.daļu, 365.panta 1. un 3.daļu, 366.panta 1. un 3.daļu, 367.panta 1. un 3.daļu, 368.panta 1. un 3.daļu, 369.panta 1. un 3.daļu, 370.panta 1. un 3.daļu, 371.panta 1. un 3.daļu, 372.panta 1. un 3.daļu, 373.panta 1. un 3.daļu, 374.panta 1. un 3.daļu, 375.panta 1. un 3.daļu, 376.panta 1. un 3.daļu, 377.panta 1. un 3.daļu, 378.panta 1. un 3.daļu, 379.panta 1. un 3.daļu, 380.panta 1. un 3.daļu, 381.panta 1. un 3.daļu, 382.panta 1. un 3.daļu, 383.panta 1. un 3.daļu, 384.panta 1. un 3.daļu, 385.panta 1. un 3.daļu, 386.panta 1. un 3.daļu, 387.panta 1. un 3.daļu, 388.panta 1. un 3.daļu, 389.panta 1. un 3.daļu, 390.panta 1. un 3.daļu, 391.panta 1. un 3.daļu, 392.panta 1. un 3.daļu, 393.panta 1. un 3.daļu, 394.panta 1. un 3.daļu, 395.panta 1. un 3.daļu, 396.panta 1. un 3.daļu, 397.panta 1. un 3.daļu, 398.panta 1. un 3.daļu, 399.panta 1. un 3.daļu, 400.panta 1. un 3.daļu, 401.panta 1. un 3.daļu, 402.panta 1. un 3.daļu, 403.panta 1. un 3.daļu, 404.panta 1. un 3.daļu, 405.panta 1. un 3.daļu, 406.panta 1. un 3.daļu, 407.panta 1. un 3.daļu, 408.panta 1. un 3.daļu, 409.panta 1. un 3.daļu, 410.panta 1. un 3.daļu, 411.panta 1. un 3.daļu, 412.panta 1. un 3.daļu, 413.panta 1. un 3.daļu, 414.panta 1. un 3.daļu, 415.panta 1. un 3.daļu, 416.panta 1. un 3.daļu, 417.panta 1. un 3.daļu, 418.panta 1. un 3.daļu, 419.panta 1. un 3.daļu, 420.panta 1. un 3.daļu, 421.panta 1. un 3.daļu, 422.panta 1. un 3.daļu, 423.panta 1. un 3.daļu, 424.panta 1. un 3.daļu, 425.panta 1. un 3.daļu, 426.panta 1. un 3.daļu, 427.panta 1. un 3.daļu, 428.panta 1. un 3.daļu, 429.panta 1. un 3.daļu, 430.panta 1. un 3.daļu, 431.panta 1. un 3.daļu, 432.panta 1. un 3.daļu, 433.panta 1. un 3.daļu, 434.panta 1. un 3.daļu, 435.panta 1. un 3.daļu, 436.panta 1. un 3.daļu, 437.panta 1. un 3.daļu, 438.panta 1. un 3.daļu, 439.panta 1. un 3.daļu, 440.panta 1. un 3.daļu, 441.panta 1. un 3.daļu, 442.panta 1. un 3.daļu, 443.panta 1. un 3.daļu, 444.panta 1. un 3.daļu, 445.panta 1. un 3.daļu, 446.panta 1. un 3.daļu, 447.panta 1. un 3.daļu, 448.panta 1. un 3.daļu, 449.panta 1. un 3.daļu, 450.panta 1. un 3.daļu, 451.panta 1. un 3.daļu, 452.panta 1. un 3.daļu, 453.panta 1. un 3.daļu, 454.panta 1. un 3.daļu, 455.panta 1. un 3.daļu, 456.panta 1. un 3.daļu, 457.panta 1. un 3.daļu, 458.panta 1. un 3.daļu, 459.panta 1. un 3.daļu, 460.panta 1. un 3.daļu, 461.panta 1. un 3.daļu, 462.panta 1. un 3.daļu, 463.panta 1. un 3.daļu, 464.panta 1. un 3.daļu, 465.panta 1. un 3.daļu, 466.panta 1. un 3.daļu, 467.panta 1. un 3.daļu, 468.panta 1. un 3.daļu, 469.panta 1. un 3.daļu, 470.panta 1. un 3.daļu, 471.panta 1. un 3.daļu, 472.panta 1. un 3.daļu, 473.panta 1. un 3.daļu, 474.panta 1. un 3.daļu, 475.panta 1. un 3.daļu, 476.panta 1. un 3.daļu, 477.panta 1. un 3.daļu, 478.panta 1. un 3.daļu, 479.panta 1. un 3.daļu, 480.panta 1. un 3.daļu, 481.panta 1. un 3.daļu, 482.panta 1. un 3.daļu, 483.panta 1. un 3.daļu, 484.panta 1. un 3.daļu, 485.panta 1. un 3.daļu, 486.panta 1. un 3.daļu, 487.panta 1. un 3.daļu, 488.panta 1. un 3.daļu, 489.panta 1. un 3.daļu, 490.panta 1. un 3.daļu, 491.panta 1. un 3.daļu, 492.panta 1. un 3.daļu, 493.panta 1. un 3.daļu, 494.panta 1. un 3.daļu, 495.panta 1. un 3.daļu, 496.panta 1. un 3.daļu, 497.panta 1. un 3.daļu, 498.panta 1. un 3.daļu, 499.panta 1. un 3.daļu, 500.panta 1. un 3.daļu, 501.panta 1. un 3.daļu, 502.panta 1. un 3.daļu, 503.panta 1. un 3.daļu, 504.panta 1. un 3.daļu, 505.panta 1. un 3.daļu, 506.panta 1. un 3.daļu, 507.panta 1. un 3.daļu, 508.panta 1. un 3.daļu, 509.panta 1. un 3.daļu, 510.panta 1. un 3.daļu, 511.panta 1. un 3.daļu, 512.panta 1. un 3.daļu, 513.panta 1. un 3.daļu, 514.panta 1. un 3.daļu, 515.panta 1. un 3.daļu, 516.panta 1. un 3.daļu, 517.panta 1. un 3.daļu, 518.panta 1. un 3.daļu, 519.panta 1. un 3.daļu, 520.panta 1. un 3.daļu, 521.panta 1. un 3.daļu, 522.panta 1. un 3.daļu, 523.panta 1. un 3.daļu, 524.panta 1. un 3.daļu, 525.panta 1. un 3.daļu, 526.panta 1. un 3.daļu, 527.panta 1. un 3.daļu, 528.panta 1. un 3.daļu, 529.panta 1. un 3.daļu, 530.panta 1. un 3.daļu, 531.panta 1. un 3.daļu, 532.panta 1. un 3.daļu, 533.panta 1. un 3.daļu, 534.panta 1. un 3.daļu, 535.panta 1. un 3.daļu, 536.panta 1. un 3.daļu, 537.panta 1. un 3.daļu, 538.panta